

SZAKDOLGOZAT

Papp Kitti

Közoktatási vezető és pedagógus - szakvizsga

Szakirányú Továbbképzési Szak

Kaposvár

2023

Magyar Agrár - és Élettudományi Egyetem

Kaposvári Campus

Közoktatási vezető és pedagógus - szakvizsga

Szakirányú Továbbképzési Szak

**A DIGITÁLIS ESZKÖZÖK FELHASZNÁLÁSÁNAK
LEHETŐSÉGEI A ZENEI NEVELÉSBEN**

Belső konzulens: dr. Szabó Norbert

Egyetemi adjunktus

Készítette: Papp Kitti

Neptun kód: EUCE7I

Tagozat: Levelező

Intézet/Tanszék:

Neveléstudományi Intézet

Kaposvár

2023

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés	4
1.1. Téma aktualitása, témaválasztás indoklása.....	5
1.2. Célkitűzések	5
1.3. Kutatási módszerek	6
2. A zenei nevelés célja és lehetőségei.....	7
2.1. A zenei nevelés hatásai.....	7
2.2. Egyéni hangszeres órák lehetőségei.....	9
2.3. A kamara- és zenekari zenélés fontossága.....	10
3. Digitális eszközök használata a zeneoktatásban	13
3.1. A digitális világ hatása a gyermekekre.....	14
3.2. Az IKT fogalma, felhasználása a mindennapokban.....	16
3.3. Digitalizált oktatás.....	17
3.4. Digitális kultúra.....	19
3.5. IKT-s eszközök használata a zeneórákon	20
3.6. Tanári kompetenciák a digitális oktatás területén	23
4. Interjú két kollégával, vélemények gyűjtése a digitális oktatásról	26
4.1. Negatívumok.....	29
4.2. Pozitívumok	30
4.3. Javaslatok.....	31
5. Összegzés.....	33
6. Bibliográfia	35
7. Mellékletek	37

1. BEVEZETÉS

A modern, felgyorsult világ lassan elképzelhetetlen számunkra a technikai újítások és fejlesztések nélkül. Nehezen tudjuk felidézni, hogy milyen is volt, amikor a kapcsolattartás egyetlen módja a személyes találkozás volt, hiszen manapság a nap minden percében szinte bárkivel összeköttetésben tudunk lenni. Sok tekintetben jó ez a korlátlan kapcsolódás, az online tér, a teljes hálózati lefedettségre való törekvés, viszont véleményem szerint, sokszor az ember így magának nehezíti meg a dolgát. Nem mindig jut idő megállni, gondolkodni, a jelenben tartózkodni minden tekintetben, a szó szoros értelmében semmit tenni, hiszen a folyamatosan repkedő, csilingelő értesítések – tisztelet a kivételnek – mindenkit kizökkentenek.

Viszont, egy másik megközelítésből vizsgálva a digitalizált világunkat, rá kell jönnünk, hogy tudjuk úgy is alakítani az életünket, hogy a kellő mértékben alkalmazva nagy segítséget jelentsenek mindennapjainkban. Szakmám és hivatásom szerint rézfűvós tanár – és ingatlanügynök – vagyok, tehát a számítástechnika alapvetően szerves részét képezi munkámnak a kor elvárásainak megfelelően. Kezdetben legfeljebb az online napló vezetésében és a szülőkkal való kapcsolattartásban merült ki a technika használata. Aztán jött egy világjárvány, amely – kinek kellemetlen, kinek kellemesebb – fizikai gátakat állított ember és ember közé. Az eddigi személyes kapcsolódáson alapuló cselekvéseket betiltották, vagy nem javallottnak nyilvánították, teljesen felfordult a világ. De az emberiség mindig kutatja a megoldásokat, így találtak is olyan új lehetőségeket, amelyek, ha nem is azonos határfokon működtek, viszont egy bizonyos szinten tartásra, de akár még fejlesztésre is alkalmasak. Ezek az online megoldások már korábban is adottak voltak, viszont nem kényszerült egy egész világ használni őket. Az igények gyarapodásával fejlődésnek, tökéletesedésnek indultak, s mellettük újabb, edukatívabb jellegű programok, szoftverek jöttek létre, amelyeket – közeli pedagógus ismerőseimnél tapasztalva – a világjárvány elmúltával többen figyelmen kívül hagynak tanításaik során. Pedig a lehetőség még mindig kéznél van, csak jól kell őket használni.

Szakedolgozatom arra hivatott, hogy rávilágítsak a mai fiatal, felnövekvő generáció zenei tanításának egyik legkiaknázatlanabb, de annál hasznosabb területére, a digitalizáció pozitív felhasználására. Meggyőződésem, hogy a jelenleg felnövő gyermekek életének egészen más részét képezik a digitalizáció minden típusú vívmányai, mint amilyen része a mi életünknek voltak. Ami nekünk újdonság és kissé elérhetetlen, megfoghatatlan, beletanulást igénylő szegmens volt, számukra teljesen alapvető, használatuk majdhogynem génjeikben van kódolva. Éppen ezért szeretnék olyan tényekkel és ötletekkel szolgálni zenetanár kollégáimnak,

melyekkel sokkal könnyebben és hatékonyabban tudnak majd boldogulni további munkájuk során.

1.1. *Téma aktualitása, témaválasztás indoklása*

Országszerte rengeteg zenetanár ismerősöm dolgozik a pályán, akikkel, ha nem is sűrűn, de rendszeresen tartom a kapcsolatot. Beszélgetéseink során gyakran olyan szakmai részleteket is megvitatunk, amelyek rámutatnak a zeneiskolák helyzetére is. A legalapvetőbb, legégetőbb kérdés mindig a létszám, amely, ha stagnál, annak már örülni kell, de általában csökkenő tendenciát mutat. Ha a létszám megvan, akkor a gyermeket meg kell tartani, de nem akarnak gyakorolni, ha pedig erősködik a tanár, inkább félévkor vagy év végén kimarad.

Ezt a „trendet” valamivel meg lehet törni. Ha elfogadjuk, hogy a világ nem fog alkalmazkodni hozzánk, de mégis szeretnénk valamit elérni szakmánkban, akkor rá kell jönnünk, hogy nekünk kell új eszközöket, új módszereket bevonni eddigi pedagógiai készletünkbe. Tanári kompetenciáink egyike a kreativitás. Ha nyitott szemmel járunk-kelünk és a gondolkodásunk nincs megrögzött keretek közé szorítva, egész könnyedén tudunk alkalmazkodni a világ digitalizációjához úgy, hogy a tanítványainkhoz a saját nyelvükön tudjunk szólni.

Zenepedagógusként ennél nagyobb aktualitással bíró témát nem igazán tudnék mondani, de az is biztos, hogy a változás állandó, így mindig lehet olyan újdonságokat felfedezni, amelyek hozzájárulnak munkánk sikeréhez.

1.2. *Célkitűzések*

Szakedolgozatommal elérni kívánt céljaim közé tartozik a zenetanári pálya digitális lehetőségeinek megismerése és megismertetése a kollégákkal. Az általam eddig használt tudásanyag bővítése és gyakorlatba illesztése számomra kiemelten fontos, ezért olyan témát választottam, melynek kutatómunkája során a lehető legtöbb új információt szerezhetek és adhatok tovább.

Szeretném a klasszikus zenei nevelés kissé régimódi, de jól bevált módszereit közös nevezőre hozni és egymás segítségére felhasználni a modern világunk technikai vívmányaival. A generációk közötti szakadék mindig nagy kérdéseket állít elénk. Mivel minden problémára létezik megoldás, így meggyőződésem, hogy ezt a távolságot is át lehet hidalni, csupán meg kell találni a módját.

1.3. Kutatási módszerek

Elsőként szeretném bemutatni szakmám és hivatásom céljait, lehetőségeit, amelyhez több szakirodalmi forrás felhasználása mellett személyes tapasztalataimat is latba vetem, így alkotva egy minél árnyaltabb képet a zenepedagógia egyes területeinek sajátosságairól.

Későbbiekben a digitalizáció nyújtotta előnyökről és hátrányokról is beszámolok, hogy egyensúlyban legyen a mondandóm. Igyekszem úgy bemutatni ezeket, hogy egy arany középutat lehessen lelteni a felhasználásukban.

Végül, de nem utolsó sorban, két kollégámmal készített interjúval zárom szakdolgozatomat. Olyan embereket választottam ki erre a feladatra, akiknek szakmai tapasztalataikra és véleményükre bátran adhatok, segítségükre számíthatok ebben a témában.

A fentebb említett szakirodalmi kutatásokhoz több, mint 30 könyv és egyéb nyomtatott forrásból válogattam ki a számomra legfontosabbakat, valamint megbízható online felületekről is informálódtam.

Minden vizsgálatomat összegezve a következő hipotéziseket szeretném alátámasztani, vagy éppenséggel megcáfolni:

Hipotézisek:

1. A zenei oktatás-nevelés számos területén kiválóan alkalmazhatóak a digitális eszközök.
2. Minden gyermeknél hasonlóan pozitív hatást lehet elérni a digitális eszközök bevonásával az otthoni gyakorlások terén.

2. A ZENEI NEVELÉS CÉLJA ÉS LEHETŐSÉGEI

A pedagógia, mint tudományág, mesterség és hivatás évezredes múlttal rendelkezik, feladatai közé tartozik a tanítás és mellette a nevelés is. A módszerek minden országban, kultúrában, de akár régióban is különbözhetnek. A nagy múlt következtetni enged mindenkit arra, hogy mint minden területe az életnek, ez is folyamatos kutatás és kontroll alatt állt és áll mai napig. Az általános iskolai pedagógia rengeteg tudományágból tevődik össze és egy gyakorló pedagógusnak számos tanári kompetenciával kell rendelkeznie. Zenetanárként az én esetemben is meg kell lenniük ezen kompetenciáknak, viszont az egyéni hangszeres órák sajátos atmoszférája és helyzetei kapcsán másként kell alkalmaznom ezeket, mint az általános iskolában.

Szakedolgozatom második fejezetének egyes alpontjaiban szeretném bemutatni a zenei nevelés céljait és lehetőségeit. Összevetném a múlt tapasztalatait és módszereit a jelenkor felvetődő problémaival, melyeket így, vagy úgy, de lehet orvosolni.

Kitérek a zenei nevelés hatásaira, ahol többek között a szociális, pszichológiai és fiziológiai jótékony hatásokat taglalom.

A kört szűkítem az egyéni hangszeres órák lehetőségeire, amelyben már önálló tapasztalattal is rendelkezem, de tanítóim, mestereim és mentoraim magas szintű szakmai véleményét is beépítem munkámba.

Végül az egyik kedvenc csoportos zenei formáim, a kamara- és zenekari zenélés fontosságáról szeretnék írni. Ennek a csodálatos zenélési forma a legösszetettebb és legnagyobb élményeket nyújtó területe az, amikor több ember egyszerre, konszonánsan muzsikál és egy közönséget, vagy csupán saját magukat szórakoztatják, kápráztatják el zenéjükkel.

2.1. *A zenei nevelés hatásai*

Mint az köztudott, a zenetanulás rengeteg pozitív hatást gyakorol az élet számos területén közvetlen és közvetett módon egyaránt. A direkt hatások közé sorolható konkrétan az adott hangszeres játék elsajátítása, a kottaolvasás, a szolfézs alapismeretek használata és még sorolhatnám az egyértelmű, közvetlen eredményeket. Viszont, amik még inkább fontossá teszik a zenei nevelést, azok a transzferhatások. A zenepedagógia interdiszciplináris kutatásai között olyan eredmények láttak napvilágot, amelyek megfelelő hirdetése kapcsán a legtöbb szülő úgy döntene, hogy beíratja gyermekét zeneiskolába, ha a legjobbat szeretné neki. Ezeket a hatásokat taglalom ebben az alpontban.

Kodály Zoltán elmélete szerint a gyermekek zenei nevelését születés előtt kilenc hónappal érdemes elkezdni. Majd ezt az állítását úgy módosította, hogy a gyermek Édesanyjának születése előtt kilenc hónappal, hiszen, ha generációk óta alakul és formálódik az igény, valamint a családi kultúra, az újabb nemzedékek annál stabilabban és színesebben fogják tovább örökíteni a hagyományt és az értékrendet (Talián, 2018).

Hazánk zeneiskolai tanulmányi rendszere megkülönbözteti, de inkább úgy fogalmaznék, hogy lehetővé teszi az alap szintű („A tagozat”) és a továbbképző („B tagozat”) zenei tanulást. Ennek köszönhetően sokkal több olyan gyermek is részt tud venni a zeneoktatásban, akik nem muzikális pályán szeretnének továbbtanulni, ezáltal hozzájuk is eljutnak azok a pozitív hatások, amelyeket mellőzniük kéne abban az esetben, ha számukra nem lenne adott a lehetőség. Az alapszintű szolfézs játékos tanulása közben olyan logikai kapcsolatokat sajátítanak el a gyermekek, melyek matematika órákon és természettudományos tárgyaknál is nagy segítségükre lesz (Talián, 2018).

Az emberi agy plaszticitása fiatal korban még sokkal rugalmasabb, tehát, a minket ért ingerek, impulzusok nagyobb változásokat képesek eredményezni, mint felnőtt korban, amikor struktúrája lényegesen merevebb. Agyunk különböző szektorai felelősek adott szervi feladatok ellátásához. A fizikális tér feldolgozásáért felelős agykérgi terület aktiválódását észlelték egy 1993-as kutatás során, miközben az alany Mozartot, Albinonit vagy Schubertet hallgatott. A komolyzene összetettsége révén lényegesen nagyobb behatást gyakorol az emberi szervezetre, mint a könnyűzene (Janurik, 2008).

Saját ismeretségi körömből származik a következő eset. A gyermek felvételt nyert egy tolna-megyei általános iskolába, ahol vizsgálatok után egyértelműen kimutatták nála a diszlexiát és egy enyhe diszgráfiát. A szülők minden lehetőséget kipróbáltak, minden szálát megmozgattak, de semelyik nem vezetett megoldáshoz. Végül, a házi orvosuk javaslatára beírták a helyi zeneiskolába zongorázni. A két kéz egymástól független, de mégis szinkronizált használatából a gyermek agyának két féltekéje olyan összhangra tett szert, hogy a diszlexia és diszgráfia is eltűnt. Azóta grafikusként dolgozik az illető.

„A zenetanulás komplex tevékenység. A hangszerjáték és zenetanulás rendszeres napi gyakorlást igényel, melynek során elengedhetetlen követelmény a kottaolvasás elsajátítása. A hangszeren való tanulás során kiterjedt zenei sorozatok memorizálása, különböző, változatos zenei struktúrák (hangközök, skálák, akkordok, akkordfűzések) elsajátítása történik” (Janurik, 2008).

Önmagukban már ezek a feladatok is elég összetettnek tűnhetnek, de ez még csupán a jéghegy csúcsa. A komplexitás nem csupán fizikai és elméleti síkon lehet értelmezni, hanem érzelmileg is, egy magasabb szinten akár spirituálisan is.

„A tanulás hosszabb ideig tartó fókuszált figyelmet igényel, technikai (motoros) készségek folyamatos elsajátítását jelenti, továbbá az érzelmek kifejezésének elsajátítását. Huttenlocher szerint a tapasztalatoknak ilyen kombinációja pozitív befolyással lehet a kognícióra, különösen gyermekkorban, amikor az agy fejlődése nagyfokú plaszticitást mutat és érzékeny a környezeti befolyásokra” (Janurik, 2008. p. 290).

Mindent összevetve, a zenei nevelés a gyermek fejlődésének számos területén képes pozitív hatást kifejteni. Szakdolgozatom mellékletében szereplő interjúkban is említettek ilyen hatásokat az alanyok, melyeket a kielemezésben is megemlítek.

2.2. Egyéni hangszeres órák lehetőségei

Az egyéni hangszeres oktatás talán a pedagógia egyik legbensőségesebb területe. Az általános iskolás gyermekek hétköznapijai, de mondhatjuk úgy is, hogy életük nagy része csoportos órák keretein belül zajlik, ahol szocializálódnak, megtanulják a korosztályukon belül a határokat, a lehetőségeket. Életre szóló barátságokat alakíthatnak ki, hiszen egymás rezdüléseit megismerik. Elsajátítják az alkalmazkodást, a csapatjátékot, az elfogadást, rosszabb esetben a kirekesztést. Mindezek mellett a zeneiskolai hangszeres oktatás egy olyan speciális tanítási forma, ahol a csoportos órákon (zenekar, szolfézs, kamara stb.) kívül létezik egy másik dimenzió.

Az egyéni órák rengeteg tekintetben különböznek a kollektív tanórától. Nehezen lehet összehasonlítani őket, ezért inkább egy külön egységként kezelendő, viszont egymást kiegészítve adják meg a szükséges tudást és szocializációt a gyermeknek. A zeneórákon legfőképpen muzikális információkkal gyarapítjuk a tanulók tudását, viszont egy jó zenetanár, aki képes összefüggésekben gondolkodni, könnyedén teremthet olyan szituációkat, amelyből a gyermek számára egyértelműen kiderülnek a korrelációk.

A főtárgyórák legnagyobb előnye véleményem szerint a koncentrált figyelem. A tanár is csupán egy gyermekre, a tanuló is kizárólag a tanárra figyel, nem tereli el egy egész osztály a koncentrációt. Ez a tanítási forma olyan lehetőségeket hordoz magában, melyeket más munkaforma nem tesz lehetővé. A tanár-diák kapcsolat lényegesen közvetlenebb és bensőségesebb tud lenni. Az alapfokú zeneoktatásban az egyéni zeneórák időtartama 30 perc, mely időtartamban könnyebben lehet átadni információkat a gyermeknek, mint egy egész osztálynak 45 percben. Fontos, hogy a tanár képes legyen alkalmazkodni a gyermek pillanatnyi

hangulatához, így megteremtheti a kedvező légkört az óra kezdetén. A ráhangoló beszélgetés mindenképpen járható út. Amikor megvan a közös nevező, a tanár által irányítottá válik az óra további menete. A legfontosabb feladat a megfelelő példamutatás és ösztönzés az otthoni gyakorlásra. A gyermek megtanulja saját idejét hasznosan tölteni, erősíti a kitartást, elérhető célok kitűzésével hatalmas élményekkel gazdagodhat. Viszont a mai generációt nehezebb a régóta megszokott módon kezelni, nekünk, tanároknak is alkalmazkodnunk kell az igényekhez, érdemes modernizálni az oktatási módszereket. Ebben lehetnek segítségünkre az IKT eszközök.

2.3. A kamara- és zenekari zenélés fontossága

Fontosnak tartom, hogy említést tegyek a kamarazene jótékony hatásairól és fejlesztési céljairól. Az alábbi idézet meghatározza a kamarazene fogalmát: *„A kamarazene olyan zeneművek és műfajok gyűjtőneve, amelyek egynél több, de 10-12-nél kevesebb előadót foglalkoztatnak. Általános értelemben társas muzsikálást jelent, tágabb értelemben a kisebb zenekarokat és énekkarokat szokás kamarazenének, ill. kamarakórusnak nevezni.”* (Papp, 2019)

Ha a kamarazenélés nem karnagy által vezetett, a játszó együttest önállóságra kényszeríti, ami a legfőbb haszna a kamarazenélésnek. A kamarazenében nagyon fontos a tempótartás, a metrikus lüktetés és a dinamika. Egymás szólamát is ismerni, hallani kell, hogy pontosan be tudjanak lépni. Összességében differenciált figyelem, összpontosítás, jó metrumérzék, biztos intonálás és fegyelem szükséges a kamarazenéléshez. Minden mű különböző stílusú megformálást követel, zeneileg más értékes anyagot tartalmaz, és választékos előadásmódot kíván. Ezáltal a kamarazenészek látóköre tágul és ízlésük is nagymértékben fejlődik.

Fontos, hogy a kamarazenét művelők részére adódjon elegendő alkalom a zene aktív művelésére, legyen lehetőségük megismerni a kamarazene irodalmát. Neveljen a csoportos együtt muzsikálásra érzékeny, önálló zenei gondolkodásra képes zenészeket. A kamarazene a szorongás enyhítésének az egyik legjobb eszköze, fejleszti a társas kapcsolatokat, pozitív értelemben vett versenyhelyzetet alakít ki, megtanítja a növendékek figyelmét egyszerre több dologra irányítani, magára és társaira összpontosítani és képes igazi közösségeket formálni. Az együtt zenélés fejleszti a tanítványok alkalmazkodó képességét, hiszen más-más szinten lévő tanulók csak akkor tudnak közös produkciót megtanulni, ha az ügyesebb segíti a gyengébbet, ugyanakkor a lustább, kicsit ügyetlenebb tanuló is motiváltabbá válik, ami által többet gyakorol.

Azok a növendékek, akik az átlagnál szorongóbbak, és nem szeretnek egyénileg a

színpadon szerepelni, ők is bátrabban állnak ki társaikkal együtt zenélni. A gyerekek a kamarazenélés által nem csak magukért, hanem társaikért, és a jó produkció eléréséért is felelősséget vállalnak. A közös felelősség segíti őket abban, hogy egymással szemben és egyénileg is felelősség teljes emberek lehessenek. A kamarapróbák ideje alatt a növendékek jobban megismerhetik egymást, akár életre szóló barátságok is kialakulhatnak. A klasszikus zene szépségét, az örömteli zenélésen keresztül lehet elérni. Ha az alapfokú zeneiskolákban a növendékek megtanulnak együtt zenélni, az a későbbi időkben elvezethet a városi amatőr fúvószenekarokba, illetve kamarakórusokba is. Hosszútávon pedig ők lesznek azok az emberek, akik a klasszikus koncerteket látogatják, színházba járnak, és kulturális programokon vesznek részt.

Ma már szinte teljesen elkerülhetetlen, hogy a gyerekek ne mutassanak nekünk az okostelefonjaikon mai slágereket, amit szeretnének eljátszani a saját hangszerükön. Ezért fontosnak tartom, hogy a klasszikus zenei diplomával rendelkező tanárok el tudjanak igazodni a könnyűzene és a kortárs zene területén is. Eddigi tapasztalataim szerint, az érettebb korú növendékek szívesebben szerepelnek hangversenyeken, ha olyan zenészműveket adhatnak elő, melyeket szüleik és barátaik is ismernek. Szívesebben gyakorolják is ezeket és nagyobb lelkesedéssel járnak a próbákra. Ha lenne olyan könnyűzenében is jártas kolléga, aki ebben segíteni tudna, és megismertetné a növendékeket ezzel a zenekultúrával, nagyobb eséllyel tudnák megkülönböztetni az értékes zenét az értéktelentől.

Általános iskolás koromból emlékszem, hogy trombita tanárunk a kis létszámú rézfúvós együttesünknek mindig gondosan válogatta össze a darabokat, volt benne klasszikus, jazz, könnyűzene és induló is. Sokféle stílust ismertem meg, ami természetesen előnyömre vált. A különböző stílusú darabok motiváltak a gyakorlásban, érdekes volt megtapasztalni, hogy milyen egy nem klasszikus művet játszani. Örülök, hogy ennek részese lehettem, mert akkori zeneiskolás társaimmal a mai napig tartom a kapcsolatot, van, akivel a mai napig együtt is muzsikálok. Középiskolában és egyetemi tanulmányaim alatt is segítséget jelentett különböző stílusokban kiigazodni, felismerni az olyan ritmusokat, melyek esetleg egy klasszikus zenei kottában csak ritkán fordulnak elő. Köszönettel tartozom volt zeneiskolai tanáromnak, hogy megmutatta nekünk mennyire színes a zene világa.

Zenei szakközépiskolai tanulmányaimat Székesfehérváron végeztem, ahol a kamarazenélésnek nagy hagyománya van. Az Alapfokú Művészeti Iskolák Kamarazenei Versenyét (Alba Regia) a helyi zeneiskola falai között szokták megrendezni. Országosan többszáz, igen sokszínű kamaracsoport jelentkezett minden alkalommal, az eseménynek mindig jó visszhangja volt. A szervezők kiválóan alakították a programokat, nem mellelesleg a verseny

gálaműsorán mindig részt vett egy profi kamaraegyüttes, valamint az esemény legjobbnak minősített együttesei.

3. DIGITÁLIS ESZKÖZÖK HASZNÁLATA A ZENEOKTATÁSBAN

Az előző fejezetben a viszonylag már tradicionális értelemben vett zeneoktatás lehetőségeit és céljait taglaltam, ami a XX. és XXI. század technikai fejlődésétől valamelyest elmaradt. Legalábbis nehezen összeegyeztethetők, ha egy pedagógus nehezebben alkalmazkodik a kor elvárásaihoz. Természetesen a zeneoktatás célja, formái vagy a transzferhatások nem változtak meg a digitális eszközök megjelenésétől vagy azok használatától. Ez „csak” egy módszertani változás.

Jelen fejezetben szeretném az előző témát modern értelemben taglalni és megindokolni, hogy miért is olyan fontos ez. A digitalizációval minden egyre gyorsabb lesz, így a helyes keretek között kell bánni a zeneoktatásba bevont eszközökkel. Ismertetném a harmadik fejezet alpontjait.

Elsőként a digitális világ gyermekekre gyakorolt hatásait vizsgálom egészen tág értelemben. Számításba veszem a kisgyermekkortól a közel felnőtté válásig azokat az életszakaszokat, amelyekben különféle veszélyek fenyegethetik a megfelelő felügyelet nélkül számítástechnikai eszközöket használó gyermekeket. Javaslatokat teszek ezek szabályozására és helyes használatára.

Az IKT eszközök megismerésével és mindennapi felhasználásával folytatom szakdolgozatomat. Fontos, hogy tisztában legyünk a fogalommal, hiszen a legtöbb iskolában már alapvető tantermi kiegészítők.

A Nemzeti Alaptantervben rögzített digitális kultúra megnevezésű tantárgy talán az egyik legegyszerűbb módja, hogy az általános iskolás gyermekek szaktanári felügyelet mellett tapasztalhassák meg az online és offline tér számos területét és fejlesszék digitális kompetenciáikat.

A digitális oktatás vagy digitalizált oktatás módszereit és lehetőségeit ismertetem a negyedik alpontban. Véleményem szerint a zeneoktatásba is átemelhető néhány eleme a digitális oktatásnak, sőt, adaptációjuk korunk pedagógiájának elvárásai közé tartozik.

A korábban említett IKT-s eszközöket már többen is használják egyéni, de leginkább csoportos zeneórákon, mint például szolfézs, kórus, zeneelmélet. Kedvező és kedvezőtlen hatásairól fogok írni az ötödik alfejezetben.

Majd a fejezet végén a zeneoktatásban alkalmazott digitális kompetenciákról írok bővebben.

3.1. A digitális világ hatása a gyermekekre

A gyermeknevelés komplex feladatrendszere rengeteg nehézséget hordoz magában. A szülőnek, de a pedagógusoknak is folyton figyelemmel kell kísérni a növendéket és adott pillanatban jól improvizálniuk, kedvező döntést kell hozniuk a nevelés és fejlesztés tekintetében. Viszont a szülő és a tanár energiakészlete, figyelme és türelme nem végtelen. A megélhetésért és a jobb életszínvonal megteremtéséért általában a munka irányába billen a prioritás mérlege a gyermeknek szentelt idővel szemben. Ennek következtében a gyermeket valami mással „kell” lekötni, muszáj találni olyan könnyen alkalmazható megoldást, amely lefoglalja addig, amíg édesanyja, édesapja vagy nevelője befejezi a munkát vagy épp a megérdemelt pihenő idejét tölti. Ez a megoldás a XXI. században a legtöbb családnál a televízió, számítógép, tablet és egyéb digitális eszközök használata szokott lenni.

Mivel szakdolgozatom főként a digitális eszközök iskolai felhasználásáról szól, muszáj számításba vennem a szülői attitűdöket is, hiszen az ő nevelésüket egészítjük ki oktatási keretek között. Így az sem mindegy, hogy otthon milyen törődést kap a gyermek, hiszen már több kutatás is kimutatta az utóbbi évtizedekben, hogy a korán képernyő közelébe engedett és otthelyezett gyerekek valamelyest másképp fejlődnek, mint a szülői odafigyelést, gondoskodást és tartalmas időt kapó társaik. Természetesen kutatások és kimutatások nélkül is észlelhető a különbség, viszont a tudomány segítségével magyarázatokat kaphatunk, hogy mi is okozza a differenciát. Mivel a zeneoktatásnak jónéhány éve részét képezi egyes intézményekben a zeneóvodai szakkör-szerű foglalkozás, muszáj a kisgyermekkortól indulnom ebben a témában, majd egészen a serdülő kor végéig tanulmányozni a témával kapcsolatos forrásokat, személyes tapasztalataimmal összevetve.

A gyermeki fejlődésnek legfontosabb szakasza a születéstől számított első – nagyjából – ezer nap, azaz körülbelül három év. Természetesen az anyaméhben töltött idő minősége is számít, de testi érintkezés, szemkontaktus, verbális és nonverbális kommunikáció formájában tanúsított törődés alakítja ki a kötődést, a lelki stabilitást, valamint a gyermek tapasztalatai alapján az agyának fiziológiai fejlődése is ebben a korban alapozódik (Orvos-Tóth, 2018).

Zenepedagógiai vonatkozásban a kisgyermekkor olyan tekintetben kapcsolódhat írásomhoz, hogy a baba-mama fejlesztő foglalkozásokon elhangzó, mozgásokkal egybekötött mondókák és dalocskák már a ritmusérzék és a tonalitás fundamentumait képesek lefektetni a gyermekben. A későbbi agyi fejlődést a gyermek fantáziájának használata segíti elő, amelyet a hallott szöveg értése és elképzelése vált ki. Tehát a meseolvasás és dalok éneklése, állathangok utánzása mind hozzájárul a gyermek tudatának helyes fejlődéséhez. Ez szokott lenni az az

időszak, amelyet az elfoglalt és gondatlan szülők nem minden esetben képesek jól kezelni, megfelelően használni. Ugyanis, ha a kisgyermeküket inkább leültetik a televízió, számítógép, laptop elé vagy kezükbe nyomják az okos eszközeiket (tablet, mobiltelefon), csak hogy „elmaradjon”, pontosan ezen fejlődés ellen tesznek. Ezek a digitális eszközök olyan hang- és képi világgal bombázzák a gyermekeket, amely szinte minden érzékszervükre hatást gyakorolnak, nem kell saját fantáziájukat használniuk. Az agyuknak fehérállományában elváltozásokat lehet észlelni, melyek kapcsán a kommunikációjuk lassabban fejlődik, valamint koncentrációs képességük is gyengébb (Tószegi, 2020).

Bölcsődés és óvodás korokban rengeteg mesével és gyermekdallal kell találkozniuk, melyekhez külön képi világot kreálnak fantáziájuk segítségével. Kisiskolás korban már ének órákon is találkozhatnak olyan programzenével, mint Prokofjev: Péter és a farkas című műve, amelyhez ugyan tartozik meseszöveg, viszont a jeleneteket a gyermekek képzelik el, amit a szerző különböző témájú, hangulatfestő zenével tesz teljessé, fokozza a hatást és mélyíti el a részletekben.

Zeneterapeuta ismerősöm szokása olyan csoportos foglalkozásokat tartani, amelynél egy közös rajz elkészítése a cél, miközben (például) Smetana: Moldva-ja szól a háttérben. A gyermekek nem tudják a mű címét, vagy témáját, de a folyó, vagy valamilyen folytonosság mindig megjelenik motívumként a rajzokon.

Az utóbbi példákat csupán azért vázoltam jelen alfejezetben, hogy digitális világ gyermekekre gyakorolt hatásait tekintve a pozitív és negatív oldalt nagyjából kiegyenlítssem.

Általános iskola vége felé közeledve a gyermekek már a közösségi média oldalait használják, amelyre még nem lenne jogosultságuk, hiszen nem töltötték be a kellő életkort. Hazugsághoz kell folyamodniuk, melyet újabb hazugságok követnek. A gimnazista korosztály legjava jelenleg el sem tudja képzelni az életet vezeték nélküli internet, térérő és okos eszközök nélkül – tisztelet a kivételnek. Egy 2011-es szegedi kutatás alapján a 10-18 éves korosztály 53%-a (az adatok egyesítése és átlagolása után) naponta több órán át használta az internetet (Bozsó, 2016). Azóta az elmúlt 12 évben háztartásonként lényegesen több multimédiás eszköz foglal helyet, melyeknek „köszönhetően” szinte 0-24 online lehet az ember. Sokkal alapvetőbb, elérhetőbb mindenki számára a digitális világ, amely sokkal elfogadóbbnak tűnik a gyermekek számára, mint a valóság. Kevesebb felelősséggel, konfrontációval jár, mint a megpróbáltatásokkal és embert próbáló helyzetekkel teli élet, amely térben és időben egyáltalán nem korlátlan.

Mindent egybevetve, a szülők tudatosabb odafigyelése, következetes nevelése lenne a megoldás a gyermekek jövőjét tekintve, de mi, pedagógusok még valamelyest tudunk javítani

a fennálló szituáción. Példaképként állhatunk tanítványaink előtt, akik számára még csak most bontakozik ki a világ. Ha van választási lehetőségünk, akkor műveljük úgy a szakmánkat, hogy a lehető legtöbbet adjunk vele, tudásunk és értékrendünk legjavát közvetítsük pedagógiai kompetenciáink és képességeink segítségével.

3.2. Az IKT fogalma, felhasználása a mindennapokban

Az IKT (Információs és Kommunikációs Technológiák) egy egészen tág fogalom, melyet sokrétűen lehet használni, hiszen nevezhetjük magát az eszközt, szoftvert vagy módszert IKT-nek. Lengyelné (2014) így vélekedik a mozaikszóról: „[...] A fenti meghatározások abban egységesek, hogy az IKT-t mint eszközt, mint technológiát (esetleg alkalmazást) definiálják. Az oktatás támogatásához a fogalmat ki kell egészíteni. Beszélhetünk IKT-alapú oktatásról, IKT-vel támogatott oktatásról, de az IKT mindig jelzőként szerepel. Ez a szerteágazó hatásrendszer jól érezhető Molnár György megfogalmazásában: „Az IKT fogalma: az Információs és Kommunikációs Technológiák olyan eszközök, technológiák, szervezési tevékenységek, innovatív folyamatok összessége, amelyek az információ- és a kommunikációközlést, feldolgozást, áramlást, tárolást, kódolást elősegítik, gyorsabbá, könnyebbé és hatékonyabbá teszik.”

A gondolatmenetet folytatva muszáj kissé jobban definiálni, elkülöníteni azokat a területeket, amelyekre illik a fogalom. Értelmezhetjük tehát eszközként, szervezési technikaként, média és összekapcsolható technika szerepében, automata technika és ellenőrzési szervként, technikai gyakorlatként, valamint fejlesztési és társadalmat átalakító folyamatként is (Lengyelné, 2014).

Mindezek tükrében a mindennapi felhasználást tekintve szinte az élet minden területén folyamatosan jelen van az IKT. Modernizált társadalmunk, a technológiai újítások általi felgyorsult életritmusunk megköveteli az IKT minden típusú jelenlétét, különben a jelenlegi világrend felborulna és rettenetesen nehéz lenne visszaállítani mindent az aktuális rendbe.

Szakdolgozatom témájához is mindegyik kapcsolódik valamilyen formában, hiszen az órán használt eszközöktől kezdve, a gyermek fejlődését szolgáló segédanyagon át az online naplón való ellenőrzésig tapasztalhatjuk a jelenlétét tanárként. Ennek értelmében a legtöbb alkalommal, amikor az IKT mozaikszót használom, zárójelbe kerül mellé az értelmezési területe, hogy mindenki számára egyenes és érthető lehessen a fogalmazás.

3.3. Digitalizált oktatás

A digitális világ fejlődése és hatása a mindennapjainkra mára már nem választás kérdése, hiszen létünk számos eseményében részt vesznek, szerepet játszanak a digitális eszközök. Ezeknek befolyása az életünkre elkerülhetetlen, így nem meglepő, hogy az iskolákban is megjelennek ezek szokások és tárgyak. Annak érdekében, hogy a felnövekvő generáció felkészülten és magabiztosan lépjen ki az intézményből – a digitalizált oktatás nyújtotta lehetőségek birtokában – lényeges a folyamatosan fejlődő környezettel lépést tartani és beépíteni az oktatás-nevelés folyamatai közé. Így történhet, hogy a digitális kompetenciák fejlesztése már a köznevelésben elkezdődik, akár óvodás korban. Szintén életre szóló tanulást eredményez, hiszen a technikai fejlődés sem véges, valamint új tereket nyújt és hatékonyabbá teheti az oktatási folyamatot (DJP2.0, 2017).

Ha teljesíti az elvárásokat az oktatási intézmény az radikális változásokat idézhet elő, amelyek kiterjednek az infrastruktúrára, tananyagra, eszközellátottságra, valamint megkövetel bizonyos kompetenciák elsajátítását a tanári kartól. Ennek eléréséhez szükséges rávilágítani arra a tényre, hogy a digitalizációs eljárás óhatatlan és rengeteg pozitív hatása, eredménye létezik. Tehát mind oktatói szemléletváltás szükséges, mind a tárgyi feltételnek teljesülniük kell.

A Covid-19 világjárvány következményeképpen több oktatónak szembe kellett néznie a digitális kompetenciájának hiányával és gyors tempóban megtanulnia ezeket. Ebben a helyzetben a digitális szakadék nagyban megmutatkozott, főleg olyan tanítók és tanárok körében, akik a hagyományos oktató munka mellett döntöttek, nem fejlesztették magukat ezen a téren. Általános iskolában helyhez kötött oktató-nevelő munka zajlik, a tanórák alatt felhasználva az IKT eszközöket, míg egyetemi szinten bevezetésre került az online oktatás és a – főleg – interneten használható felületek beépítése a foglalkozásokba.

A 2020/2021-es tanév során a szokásos iskolai felszerelés vásárlása helyett nagyobb kiadás helyeződött a digitális eszközök beszerzésére, hiszen a távoktatás megkövetelte ezek meglétét. Egy 2020-as felmérés szerint az 1100 fő megkérdezettnek 75%-a használt laptopot, 64%-a mobiltelefont, 48%-a asztali számítógépet és 33%-a tabletet a digitális oktatás során. A távoktatás márciusi bevezetésekor a szülők 34%-a vásárolt valamilyen digitális eszközt, főleg laptopot és tabletet (Koi, 2020).

A Magyar Kormány már 2015-ben stratégiai szinten foglalkozott a digitalizáció témakörével. 2017-ben jelent meg a Digitális Jólét Program (DJP) elfogadásáról szóló határozat a Magyar Közlönyben. A program magába foglalja Magyarország Digitális Oktatási

Stratégiáját, annak érdekében, hogy „felkészítse az oktatás és képzés rendszerét a digitális társadalom és gazdaság igényeinek megfelelő nevelési, oktatási és képzési feladatok ellátására” (DJP, 2016). A program segítői helyzetelemzést végeztek széles körű szakmai konzultációk által és a közneveléssel kapcsolatban a következő megállapításokat tették: a köznevelést elhagyó diákok nagy része hiányosságokkal rendelkezik a digitális szövegértést, írástudást illetően; a tanulási folyamatban a pedagógusok nem megfelelő mértékben használják a modern technológiai és IKT eszközöket; ha rendelkezik az intézmény ilyen eszközökkel, akkor sem kerülnek használatba, illetve hiányozhatnak is a felszereltségből vagy elavultnak tekinthetők; a pedagógusok kevesebb mint 20%-a él az ilyen eszközök nyújtotta lehetőségekkel és akkor is maximum a tanórák 25%-ban használják; digitális kompetenciák hiánya mutatkozik meg a tanárok körében; bár a NAT célként határozza meg a digitális készségek átadását, a pedagógusok nem támaszkodhatnak ezt elősegítő útmutatásra, tananyagokra, irányelvekre, de főleg nem egy egységesen felszerelt és működő infrastruktúrára; ebből kifolyólag nagyon eltérő a rendelkezésre álló eszközállomány, amely néhány esetben lehetetlenné teszi a digitális készségek átadását; nincs egységesen alkalmazható mérési/értékelési rendszer, amely felmérné a pedagógusok digitális kompetenciáját és az eredményre válaszolva akciótervet szabna ki, írna elő (DJP2.0, 2017).

Mindezek megléte hiányos ismereteket idéz elő, amelyek nehezítik a tanulók esélyeit a munkaerőpiacra kerülve. A csekély eszközfelhasználási lehetőségek hátráltatják a kellő számítástechnikai tudás megszerzését, mindamelllett, hogy a gyermekek érdeklődését és koncentrációját sem képesek felkelteni és megtartani – ez utóbbi probléma a szakdolgozat végén az interjúkban is nagy horderővel jelenik meg.

A Program elemzői továbbá kutatást végeztek a felsőoktatási digitális helyzetről, amely során a következő megállapításokat tették: az infrastruktúra a legtöbb intézményben és területen kimagasló, világszínvonalú és van, ahol jóval az Európai színvonal alatt teljesítünk az alap IKT-s követelményektől; a legtöbb hallgató rendelkezik a megfelelő digitális eszközzel, viszont ezek nincsenek integrálva az oktatási tananyagba; a fejlett és jogtiszta szoftverek beszerzése nehézkes vagy anyagi vonzatú; továbbá gondot okoz a speciális és kutatási feladatkhoz használatos eszközök és szoftverek beszerzése; a hallgatók csekély elektronikus tananyagot találhatnak, illetve a digitális tankönyvtár sem jellemző; az egyetemi oktatás során inkább a személyes jelenlétre épülő tevékenységeket preferálják, finanszírozzák; 2016-ban még a hazai felsőoktatási intézmények nem rendelkeztek teljes tanári kart felölelő belső továbbképzési lehetőséggel; a nyelvoktatás különösen digitális eszközöket igénylő tárgy, amely online tanulás nélkül stagnáló színvonalat eredményez (DJP2.0, 2017).

Egy 2019-es felmérés, amely a COVID járványt előtt készült 653 diák mobilhasználati szokását vizsgálta fél éven keresztül. A tanulók közül 403 tabletet használt a tanulás támogatására, a kontrollcsoport, 250 fő pedig hagyományos taneszközöket. Az eredményeket összevetve, a diákok elsősorban mobiltelefont és az iskolától kapott tabletet használták tanulásra. Ennek oka, hogy nem mindenki rendelkezik otthon számítógép hozzáféréssel. Szombati és vasárnapi napokon mérték a legmagasabb mértékű eszközhasználatot, amely meghaladta a napi 2 órát és főleg játék vagy egyéb tevékenység jellemezte, kevésbé a tanulásra fordított idő (Habók, 2022).

3.4. *Digitális kultúra*

Az egyik nagyon fontos tényező, amely elősegíti a digitális eszközökkel, technológiákkal történő zenei oktatást, ha korai fázisban megalapozzuk ezek használatát, alapvető ismereteket adunk át, kompetenciákat fejlesztünk. Az informatikai ismeretek hozzájárulnak ahhoz, hogy helyes és magabiztos használatuk bármely tantárgy során hasznosítható legyen. A legtöbb háztartásban a kisgyermek már egész korán találkozik ilyen eszközökkel és használni is kezdi őket, de hátrányos helyzetű diákok esetében előfordul, hogy az iskolarendszer által kerül számítógép közelébe.

A digitális oktatáshoz kapcsolódó tantárgyak bevezetését megelőzte az iskolaszámítógép-program, amely a gazdasági fejlődés egyik feltételét jelentette (Körösiné, 2002). Ennek köszönhetően 1983-ban minden középiskola díjmentesen hozzájutott egy magyar gyártmányú számítógéphez. A számítástechnika, majd később informatika tantárgyak közoktatási megalapozása ezeknek az intézkedéseknek köszönhető. Kezdetben ezeket a gépeket, szerény számuk miatt szakköri kereteken vagy fakultáció által alkalmazták. A számítógépek elterjedésével már nem csak iskolai hanem otthoni környezetben is fellelhetővé váltak, később pedig minisztériumi engedéllyel megjelentek az informatika/számítástechnika tantárgyak, azt követően pedig felmerült az igény általános iskolai és gimnáziumi tagozatok létrehozására (Körösiné, 2002).

A Nemzeti alaptanterv 1998-as bevezetésétől tisztázódni látszott az informatikai oktatás alkalmazása és mint önálló műveltségterületként jelent meg. A NAT alapján ennek a tantárgynak kettős szerepe van: egyrészt gondolkodásfejlesztő, másrésről pedig elősegíti az alkalmazói készségek kialakítását. 1996-tól már pontosan meghatározott, hogy a diákoknak a tantárgy által milyen tartalmakkal kell találkozniuk, a feldolgozás módszere viszont kérdéses,

amit tovább bonyolítanak az iskolára épülő helyi tantervek. A kerettanterv nagy előnye, hogy előírja a továbblépéshez szükséges tudást és a tevékenységformákat, azt viszont nem szabályozza, hogy milyen mélységben, eljárással és szoftverrel lehet tanítani (Kőrösiné, 2002).

A NAT 2020-ban kiadott útmutatója a digitális kultúra tantárgyhoz részletezi a tárgy értékelési szempontjait, alapelveit, a digitális írástudás fontosságát és az évfolyamok végére elért eredményeket. A digitális kultúra váltja ki az eddig szereplő informatika tantárgyat, amely magába foglalja a kulturális hatásokat, a digitális kompetencia összetettségét, valamint az eszközhasználatot, annak társadalmi vonatkozásait. A tananyagot négy nagyobb témakörre bontja: az informatikai eszközök használata, a digitális írástudás (rajzos, szöveges, az online kommunikáció, táblázatok, dokumentumok készítése), az információs technológiák (mobiltechnológia, robotika, webes technológiák) és a problémamegoldás (adatbázis kezelés, táblázatkezelés, algoritmusok) (Farkas et al., 2020).

A tantárgy célja, hogy a digitális kompetenciák széleskörű alkalmazását minél előbb előkészítse, így más tantárgyak esetében ezekre az ismeretekre már építeni lehessen. A digitális kultúra „transzverzális”, tehát megjelenik minden tudásterületen. Emellett az IKT-s ismereteket rendszerbe szedi és felkészíti a tanulókat az esetleges veszélyforrásokra, azok kezelésére, valamint kiiktatja a helytelen beidegződéseket, amelyek a nem tudatos, ösztönös használat alatt alakultak ki. Kialakítja a tudatos eszközhasználatot és felhasználói attitűdöt egyéni és társadalmi szinten. Felkészíti a tanulókat az esetleges problémák digitális úton való megoldására, használva a szükséges algoritmusokat (Farkas et al., 2020).

Tanári szempontból több akadályba ütközött az új tantárgy bevezetése. A pedagógusok nem voltak felkészítve új témakörökre, így szükségessé váltak a továbbképzések, például robotikából, hiszen 5. osztályban már elkezdődik az ismerkedés a robotprogramozással, 6. osztályban már valódi robotok és microbitek programozása van soron, 7. osztályban pedig ez bonyolódik csoportmunka keretei közt. Az iskoláknak ezekhez biztosítania kell a tárgyi feltételeket, amely során az eszközbeszerzés nehézkes lehet és a megfelelő technika kiválasztása sem egyszerű.

3.5. IKT-s eszközök használata a zeneórákon

Buzás (2012) kutatása arra vonatkozott, hogy az IKT (Információs és Kommunikációs Technológiák) eszközök használatával bővített interaktív énekórákon könnyebb-e a diákoknak figyelni, jobban lekötik-e őket a feladatok és azok megoldásai, valamint érdekesebb-e az óra. Az eredmények alapján a résztvevő diákok 72%-a szerint könnyebb volt figyelni az órán, 82%-

uk szerint könnyebben meg tudták oldani a feladatokat, és 66%-uk szerint érdekes volt az óra. Az interaktív énekóra során a diákok mindössze 6%-a szorongott, 61%-uk jól érezte magát és 50%-uk nem unatkozott.

Jakobicz, Wamzer és Józsa (2018) vizsgálata azt mutatta, hogy az énekórákon az olyan zenei tevékenységek, amelyek az ingerekre és az önálló motivációra épülnek, segítik a zenetanulást. Az élmény alapú tanulás a művészeti oktatás sikerének kulcsa, azonban ezt nem lehet tanítani, csak felfedezni (Váradi, 2019).

Bár az elmúlt évtizedekben a szoftverfejlesztésben hatalmas haladás történt, a hazai zeneoktatásban az IKT-eszközök használata még mindig alacsony. A digitális technológia csak nehezen jutott be azokba az intézményekbe, amelyek a klasszikus zenét oktatják. Ennek ellenére a fent említett kutatások és tanulmányok alátámasztják, hogy az IKT-eszközök valamilyen mértékben szükségesek.

A legalapvetőbb eszköz, amit zeneórán használhat a tanár a metronóm. A gyermekek helyes tempótartásra szoktatásához elengedhetetlen az állítható sebességgel kattogó műszer. Az analóg verziója már-már muzeális ritkaság, csak a legidősebb és legfanatikusabb zenetanároknál lehet találni belőle. A valódi metronóm élményét ugyan nem adja vissza teljesen, de léteznek olyan alkalmazások okostelefonra, amelyeken számos beállítási lehetőséget adnak a szerkesztők. Az egyik kedvencem, amelyet használni szoktam a *Soundcorset*. A hangológéppel és programozható dobgéppel egybekötött applikáció olyan átfogó megoldást biztosít a zeneórákra, ami nagyban megkönnyíti a munkát. Az ingyenes szoftver kiismerése nem telik sok időbe, kiválóan átlátható, egyértelmű a kezelése, sokrétű alkalmazási lehetőségeinek köszönhetően az alapfokon tanulók és a professzionális zeneművészek is használhatják (Szabó, 2018).

Több korosztály számára elérhetőek online zeneoktatást elősegítő weboldalak, amelyek a módszertani ajánlások közt is szerepelnek növelhetik az óra hatékonyságát. Ilyen a Zeneakadémia Kodály Intézetének tanárai útmutatásai alapján készített weboldal, a KAHOOT!, amelyen online tesztek készíthetők vagy az Opera, amely a mindennapos éneklést készíti elő (Danguly, 2021).

Az általános iskolai ének-zene óráktól az alapfokú művészetoktatási intézményeken, zeneiskolákon, zeneművészeti szakgimnáziumokon és felsőoktatási intézményeken keresztül az összes zeneoktatási szinten a zenei élmény nyújtása és az elméleti ismeretek átadása a feladat. Fontos a zenei készségek elsajátítása, a zenei ismeretek alkalmazása és a zenészek képzése. Ezek a készségek több faktoron alapulnak, és komplex folyamatok eredményei,

amelyek a jelenléti oktatáson alapulnak, de fejleszthetők digitális eszközök alkalmazásával, vagy az online oktatásban is.

Az IKT eszközök, mint például a számítógépek, okostelefonok és interaktív táblák lehetővé teszik az interaktív, multimédiás tanulást, amely sokkal vonzóbbá és érdekesebbé teheti a zenei oktatást a diákok számára. Emellett a digitális technológiák segíthetnek a diákok motivációjának fokozásában és a tananyag hatékonyabb elsajátításában.

Természetesen fontos, hogy az IKT eszközök használatát megfelelő módon integrálják az oktatásba, és hogy azok ne helyettesítsék a jelenléti oktatást, hanem kiegészítsék azt. Az online és offline tanulási módszerek kombinálása lehetőséget adhat arra, hogy a diákok többféle módon tanuljanak és fejlesszék készségeiket és képességeiket.

Összességében azt lehet mondani, hogy az IKT eszközök használata a zenei oktatásban előnyökkel járhat, de csak akkor, ha megfelelően integrálják azokat az oktatás folyamatába. A digitális technológiák nem helyettesíthetik a jelenléti oktatást, de segíthetnek a tananyag hatékonyabb elsajátításában és a diákok motivációjának fokozásában.

Az online platformok és oktatási alkalmazások használata lehetővé teszi a tanároknak, hogy egyedi és interaktív zenei órákat tartsanak, amelyek segítik a diákokat az érdeklődésük és tehetségük szerinti zenék és stílusok felfedezésében. Az online platformok lehetővé teszik a diákok számára, hogy saját zenei projektjeiken dolgozzanak és azokat megoszthassák egymással, illetve, hogy zenemegosztó oldalakon keressék meg a kedvenc zenéiket, melyek segítségével bővíthetik a zenei ismereteiket és ízlésüket (Papp, 2019).

Azonban fontos figyelembe venni, hogy a digitális eszközök csak akkor lehetnek hatékonyak, ha az iskolák és a tanárok megfelelően felkészültek azok használatára. Az iskolák és oktatási intézményeknek biztosítaniuk kell az eszközökhöz szükséges infrastruktúrát és oktatási forrásokat, valamint a tanárok számára lehetőséget kell biztosítaniuk a digitális eszközök hatékony használatának megtanulására és gyakorlására.

Az internet használata lehetőséget kínál a zeneoktatásban az elméleti ismeretek átadására és a zenei élmények biztosítására is. Számos weboldal, videómegosztó platform és ingyenes kottatár áll rendelkezésre az online tanuláshoz. Az internetes eszközök és programok, mint például a kottairó és szerkesztő programok vagy a digitális metronómk, segítenek az elméleti feladatok megoldásában, a gyakorlásban és a transzponálásban. Azonban az iskolák technológiai felkészültsége néha akadályozza az IKT eszközök használatát az órákon. Ennek ellenére számos forrás és lehetőség áll rendelkezésre a zeneoktatás digitalizálásához. Manapság sokan használnak telefonos hangoló alkalmazásokat, amelyek nagyon megbízhatóak és

nagyban megkönnyítik az otthoni gyakorlást. Az alkalmazások grafikonon jelzik, hogy az adott hangszer a megadott hanghoz képest feljebb vagy lejjebb van hangolva, és azt is megmutatják, hogy mennyit kell odébb hangolni, hogy elérjük a megfelelő hangmagasságot (Papp, 2019).

A telefonos videó- és hangfelvétel készítő programok nem az internet kreációi, de a digitalizált világban ma jelentős szerepet játszanak. Ezek a programok lehetővé teszik, hogy felvegyünk egy-egy gyakorlási folyamatot, főtárgy órát vagy akár koncertet, ami segít visszajelzést kapni magunkról, és emlékként szolgálhat a későbbiekben. Majdnem minden telefonon megtalálhatók, függetlenül attól, hogy okos telefonról van-e szó. Az internet világa számtalan lehetőséget kínál a zenei készségek és ízlésünk fejlesztésére, és szükséges, hogy kihasználjuk ezeket a lehetőségeket. A zenei alkalmazások és platformok képzeletbeli tükröt tartanak elénk, amely segíthet a fejlődésünkben, azonban nem szabad elfelejteni, hogy vannak káros hatásai is. A tudatos és ésszerű használatra kell ösztönözni a gyermekeket, és szűrni kell azokat az információkat, amelyek negatív hatással lehetnek a szellemi és lelki fejlődésünkre.

3.6. Tanári kompetenciák a digitális oktatás területén

Minden szakterületnek megvannak a szakmát művelővel szembeni elvárásai, azaz rendelkeznie kell az embernek számos képességgel és kompetenciával, hogy végezni tudja munkáját. Egy volt egyetemi oktatóm szakmai önéletrajzát olvasva rádöbbsenem, hogy ha részletezi az ember az egész élete során szerzett tapasztalatai alapján megszerzett készségeket, képességeket és felépített kompetenciákat, mennyi adottság megléte válik tudatossá. Dr. Bredács Alice (2021) önéletrajzában a „Munkatapasztalatok/Készségek” szakaszban több alpontra osztotta ezeket. Egyéni, Társas, Pedagógiai, Művészeti, Számítógép-felhasználói készségek és kompetenciák, valamint Pályázati és Digitális kompetenciák bekezdésekre allokálta. Éppen ezért a digitális oktatás területén értelmezett kompetenciák a pedagógiai, számítógép-felhasználói és a digitális kompetenciák területek összefésülésével adja ki a megfelelő képet.

Egy szakma elsajátításakor a hozzá kapcsolódó feladatkör ellátásához szükséges képességeket, készségeket és kompetenciákat az elmélet tanulásakor és a gyakorlat során az ember magáévá teszi. Viszont a világ változásával a szakma műveléséhez nélkülözhetetlen tudástár is egyre szélesebb körű lesz, nem elég csak az adott szakmához érteni. Emiatt találták ki a továbbképzési rendszert. A Pedagógus-továbbképzés Akkreditációs Rendszer – amelyet a közeljövőben Pedagógus-továbbképzési Információs Rendszernek (PIR) fognak nevezni – pontosan arra hivatott, hogy a pedagógusok minél szélesebb skálán legyenek képesek használni

tanári kompetenciáikat. Az OH PedAkkred Felhasználói Kézikönyvének (2009) Bevezetése rögtön ezekkel a mondatokkal köszönti az olvasót: „A XXI. század elején az informatika fejlődése átalakítja mindennapjainkat, egyfajta szellemi versenyre hív fiatalot, időset egyaránt. Ahhoz, hogy tartani tudjuk a lépést, szükséges egyrészt, hogy ne idegenkedjünk az újtól, másrészt, hogy felhasználóbarát rendszerrel találkozzunk, és nem utolsósorban, hogy előbb-utóbb észrevegyük, az új rendszer megkönnyíti a munkánkat!” Ez egyértelműen arra sarkall, hogy minden pedagógus bővítse tudását digitális kompetenciákkal, melyek nélkül lemarad a többiektől.

Visszatérve, a legfontosabb tanári kompetenciák a digitális oktatás területén a digitális eszközök magabiztos használata, a helyes időbeosztás, magas szintű kreativitás, rugalmasság, kitartó munkavégzés – véleményem szerint. Ezek mellett számtalan olyan kompetenciát felsorolhatnánk, amelyek hozzájárulnak a tanításhoz, de a digitális oktatás leginkább ezeket követeli meg.

Ahogy fentebb is említésre került, a digitális átalakulás elkerülhetetlen és hatást gyakorol ránk mind társadalmi, mind pszichológiai szinten. Ezekkel a tényezőkkel pedagógusként lépést kell tartanunk, adaptálnunk a tanítási folyamatokba. Bár a tanár és a diák is használja ezeket az eszközöket és nap mint nap találkozik vele, ezek felhasználása oktatási célokra mindkét fél számára új terület. 2000 márciusában az Európai tanács új célt tűzött ki az Unió számára, miszerint a világ legdinamikusabban fejlődő, legversenyképesebb gazdasága legyen, erősebb társadalmi összetartást, nagyobb arányú foglalkoztatást és színvonalasabb munkahelyeket előidézve. Ennek megvalósulásához tudásalapú társadalom szükséges, amelyen belül oktatási és képzési rendszerekre támaszkodhatunk, ezért kulcskompetenciákat és elvárásokat kell megnevezni, előírni. Magyarország 2002-re nyolc ilyen kompetenciát közölt, köztük a digitális kompetenciát (Chira, 2020).

Az Európai Parlament és a Tanács (2006) szerint a digitális kompetencia a következőket jelenti: „a digitális kompetencia magában foglalja az információs társadalmi technológiák (IST) magabiztos és kritikus használatát a munka, a szabadidő és a kommunikáció terén. Ez az IKT terén meglévő alapvető készségeken alapul: számítógép használata információ visszakeresése, értékelése, tárolása, előállítása, A digitális kompetencia keretrendszerei és a pedagógusok digitális kompetenciája 42 bemutatása és cseréje céljából, valamint a kommunikáció és az együttműködő hálózatokban való részvétel céljából az interneten keresztül.”

Chira Csongor (2020) nyolc pedagógus kompetenciát nevez meg a 326/2013. (VIII. 30.) Korm. Rendeletnek megfelelően:

- A pedagógus rendelkezzen szaktárgyi és tantervi tudással, ezekhez tartozó szakmai feladatokkal.
- Ismerje a pedagógiai folyamatokat, tervezzen előre és tudja a megvalósításhoz vezető utat, ezekhez kapcsolódóan képes legyen önreflexióra.
- Támogassa a tanulási folyamatot.
- Járuljon hozzá a tanuló személyiség fejlődéséhez, alkalmazza az egyéni bánásmód elvét, sikeresen integrálja a hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű vagy bármely magatartási, tanulási nehézséggel küzdő gyermeket. Ennek megvalósulásához elengedhetetlen a módszertani felkészültség.
- Végezzen integrációs, osztályfőnöki tevékenységeket, segítse a közösségek, tanulócsoporthoz kialakulását.
- Folyamatosan értékelje és elemezze a pedagógiai folyamatokat és a tanulók személyiségfejlődését.
- Mutasson példát kommunikációs képességeivel, szakmai együttműködésével, problémamegoldó készségével.
- Elkötelezett legyen a szakma fejlődése iránt.

Ezek között nem szerepelnek hangsúlyozva a digitális kompetenciák, de átültethető a következők szerint: az első kompetencia magába foglalja a digitális eszközök, anyagok ismeretét és az online eszközök ajánlott használatát. A harmadik kompetencia az IKT eszközök célravezető használatára való motiválás, követendő minta mutatása. Az utolsó kompetencia pedig elengedhetetlen a folyamatosan fejlődő és változó környezet mellett, így fontos a rendszeres tájékozottság és a technológia nyomon követése, az eszközök széleskörű felhasználásának elősegítése.

DigComp néven készült el 2013-ban az új európai keretrendszer, amely alkalmazkodik a folyamatosan változó környezethez. Ez a rendszer 5 kompetenciaterületet nevez meg:

problémamegoldás: digitális kompetencia hiányosságainak azonosítása, technikai problémák megoldása, innováció és technikai szükségletek azonosítása.

információ: tárolás, keresés, böngészés, értékelés.

kommunikáció: netikett, online részvétel, digitális én, interakciók, tartalommegosztás.

tartalomkészítés: szerkesztés, programozás, szerzői jog, licenszek, fejlesztés.

biztonság: környezet, - és egészségvédelem, eszközvédelem, személyes adatok védelme (Chira, 2020).

4. INTERJÚ KÉT KOLLÉGÁVAL, VÉLEMÉNYEK GYŰJTÉSE A DIGITÁLIS OKTATÁSRÓL

A korábbi fejezetek bemutatták a zenei nevelés céljait és lehetőségeit, valamint a digitális eszközök használatát a zeneoktatásban. Ez a szakasz arra hivatott, hogy két zenetanár kollégámnak véleményét kielemezzem. Maga az interjú irányított jellegű, hiszen adottak a fix kérdések, viszont volt annyira kötetlen, hogy olyan ötletelésekbe bocsátkozzunk, amelyek csak közvetve kötődnek az interjúhoz. A két alany számomra elismert szaktekintély, emberileg és pedagógiaiilag egyaránt nagyra becsülöm őket. Válaszaik nem mindig mutatnak teljesen egy irányba, viszont annál színesebb így a téma, hiszen az életet mindenki a saját nézőpontjából szemléli, a saját életútja során kialakított értékrendje szerint éli és becsüli meg.

Az interjú teljes anyagát a szakdolgozat formai követelményeinek megfelelően a mellékleteknél találja az olvasó. Jelen szakaszban a két beszélgetés kiértékelése és következtetések levonása található.

Félig strukturált interjút készítettem, melynek kérdései megválaszolása közben az interjúalanyok teljesen szabad kezet kaptak, hogy valóban a saját véleményüket mondhassák el a témával kapcsolatban. Habár az összes kérdés nem tűnik a témához szorosan kapcsolódónak, közvetve kötődik, melyet a válaszokból vehetünk biztosra. A kérdések nem szűkítették le a válaszadást, komplexitásuk idomul a zeneoktatás összetettségéhez. Természetesen a kérdésekre adott feleleteket az interjú elején közölt cím iránymutatásával kaptam az alanyoktól. A személyes találkozások során az előre megírt kérdések megválaszolása közben jegyzeteltem, hang- és videófelvétel nem készült.

A két interjúalany életkorban és zenepedagógiai tapasztalat terén viszonylag távol állnak egymástól. Az első, középkorú hölgy 23 évet töltött a pályán főként szolfézs tanárként, míg a második, 6 év zenetanári tapasztalattal rendelkező fiatalember rézfúvós hangszereken tanít. Ahogy az utóbbi pár évben megismertem őket két igen különböző személyiségű ember a két interjúalany. Nemi, tapasztalati, személyiségi és életkori különbségeik ellenére mindkettőjük válasza hasonlóan egybecsengenek.

Miért választottad ezt a hivatást és hány éve foglalkozol gyermekekkel?

Mindkét megkérdezett személy megemlítette a saját gyermekkori emlékeit a tanítóikról. Mély nyomot hagyott bennük a pedagógusok odaadása és tanítási módszereik, melyet szerettek volna tovább örökíteni. A szolfézs tanár kollegina vélekedése szerint az általános iskolai kórusban

való részvétele kiemelte őt a többi gyermek közül, egy olyan plusz töltetet adott korai éveinek, amely egy életen át elkísérte.

Szerinted van különbség a pályád kezdetén nálad tanuló és a mai gyermekek között? Ha van, akkor miben nyilvánul meg leginkább?

A fúvós tanár kolléga elmondásai alapján pedagógusi szemszögből az oktatott anyag nem változott, csupán a módszereknek kellett felzárkózniuk a kor gyermekeinek technológiai felkészültségéhez és igényeihez.

A szolfézs tanár hölgy 23 év tapasztalatával egyértelműen kijelenti, hogy mióta széles körben elterjedtek a digitális eszközök a háztartásokban, egyre több a tanulási nehézséggel, figyelemzavarral küzdő gyermek, mert nem minden szülő képes helyén kezelni az informatikai eszközök használatának szabályait. A gyermekek ebben nőnek fel, így nekik sokkal természetesebb az, ami a szülőknek kevésbé alapvető és kiismerhető, a kifejtett hatásaikról nem is beszélve.

Mennyire kitartóak a növendékeid? Összehasonlítható az elszántságuk a régebbi generációkkal?

A kollegina véleménye szerint a tendencia nagyon hasonló a korábban tapasztaltakhoz képest. Hasonló arányban vannak szorgalmas és kevésbé szorgalmas diákok, megfigyelései alapján kijelenti, hogy aki nem saját maga akaratából iratkozik be zeneiskolai oktatásra, hanem csupán a csoport húzása miatt, azok nem gyakorolnak olyan sokat, mint elhivatott társaik. Ezen kívül párhuzamot von a sportolással, ami kitartásra neveli az embert, viszont szerinte azt is egyre kevesebben művelik.

A kolléga álláspontja alapján nem releváns a kérdés, mivel a mai gyermekek teljesen más környezetben szocializálódtak, mint például a mi generációnk.

Egyéni órákon mennyire képesek figyelmüket a hangszeres játékon tartani?

A fúvós tanár nézetei szerint ez a tanár módszerein múlik leginkább. A gyermek pillanatnyi állapota, az napi történései, fronthatás, egészsége természetesen meghatározzák a pedagógus hozzáállását.

A szolfézs tanár észrevételei alapján a gyermekek kevesebb nyomást és elvárást éreznek az egyéni hangszeres órákon, amelyek egyébként is 15 perccel rövidebbek az általános iskolai tanóránál.

Csoportos foglalkozások alkalmával (kamara, zenekar stb.) mennyire képesek a közös munkára?

A kolléga ismét kiemelte a tanár szerepét, mondván, hogy egy jól strukturált tanóra során a gyermekek képesek lesznek megtanulni együtt zenélni, saját maguk mellett másokra is odafigyelni, így teremtve egy közös produkciót.

A másik alany szerint ez a kollektív alkotás büszkeséggel tölti el a gyermekeket.

Milyen mértékben vonod be a számítástechnikai eszközöket a zeneoktatásba?

A tanárnő a lehető legnagyobb mértékben vonja be módszerei közé a számítástechnikai eszközöket, mondván, hogy a kor igényeihez alkalmazkodva a régi eljárásmodokat vegyíteni kell az új technikákkal. Zenei szoftvereket, videó- és hanganyagokat, hangrögzítő programokat, valamint játékokat is használ annak érdekében, hogy a gyermekek igényeihez igazíthassa a tanórákat. Véleménye szerint ezek nagyban hozzájárulnak a hangszeres játék javításához és az elméleti anyag elmélyítéséhez. Hangsúlyozza, hogy ezek az eszközök csak kiegészítik a tanár munkáját, nem helyettesíthetik teljesen.

A másik megkérdezett a lehető legkisebb mértékben vonja be a fent említett eszközöket, nem szeretné túlzásba vinni azok használatát. Megvan a helye és ideje.

Érzel-e fejlődést vagy könnyebb információ átadást azoknál, akiknél alkalmazod a digitális eszközöket?

Ennél a kérdésnél viszont a kolléga már kihangsúlyozza, hogy mennyi pozitív hatást tud gyakorolni a hangszeres játék fejlesztésében azáltal, hogy a gyakorlássegítő programokkal a gyermek saját tempójában tud tanulni.

A másik alany is érez fejlődést, melyhez leginkább az járul hozzá, hogy a mai gyermekeknek már sokkal nagyobb igényük van a vizuális megjelenésre. Ehhez tökéletesen alkalmazhatóak a digitális eszközök.

Mit javasolsz? Mit lehet tenni annak érdekében, hogy a jelenleg alapfokú művészetoktatásban tanuló diákok figyelmét és érdeklődését megragadja a zenetanulás?

Ennél a kérdésnél mindketten kihangsúlyozták a zenei oktatóprogramok pozitív hatását. Az átadni kívánt információt digitálisabb formába érdemes öltöztetni, hogy színesebbnek, élménydúsabbnak éljék meg a tanítványok. Ezt leginkább a „szárazabb” szolfézs anyag átadásánál érdemes alkalmazni, hiszen az alapvetően kevesebb élménnyel szolgál.

A hangszeres órákon is érdemes bevonni a digitális eszközöket, viszont ott alapból könnyebb a diákokat motiválni az instrumentum megszólaltatásával. A példamutató, változatos, széleskörű oktatásmód elengedhetetlen itt is.

Mi a véleményed az élmény alapú oktatásról? Véleményed szerint milyen élményekkel érdemes gazdagítani a gyermeket?

A művészeti oktatás eredendően élménydúsabb, mint az általános iskolai tanulmányok nagy része, így ebben a tekintetben mindkét interjúalany szerint könnyebb helyzetben vagyunk zenepedagógusként. Innentől az a feladatunk, hogy jól használjuk ezeket az élményeket és összefüggéseket alkalmazva szélesebb látókörrrel ruházzuk fel a tanítványokat, melyek az életre is jobban felkészíthetők.

A kollegina ókori példával hozakodott elő, miszerint a görög kultúrában megszokott volt az orvosoktól a színházi szórakozás gyógymoddként való feladása. Kodályt idézve „Zene nélkül nincs teljes ember”, ami rávilágít szakmánk fontosságára.

Egyéb gondolatok a digitális oktatás lehetőségeiről a zeneoktatásban:

A szolfézstanár tapasztalatai alapján az oktatás digitalizációjának köszönhetően pozitív értelemben alakultak át a pedagógiai módszerek. Manapság már nem lehetőség, hanem elvárás a számítástechnikai eszközök használata, melyeknek segítségével személyre szabható, egyénre igazítható a tananyag, a fejlődés és monitorozás is perszonális lehet. Természetesen nem helyettesítheti a tanári munkát, de kiváló kiegészítése, hangsúlyos része lehet a digitális világ. A rézfúvós kolléga röviden, tömören összefoglalta miért is kell zenepedagógusként fejlesztenünk digitális kompetenciáinkat. A kor elvárja tőlünk, hogy lépést tartsunk a modernizációval, csak így tudjuk megérteni és alakítani a ma felcseperedő korosztályt. Nyitottnak kell lennünk minden újdonságra, digitális programokra, amelyek merőben hozzájárulhatnak pedagógiánk sikerességéhez.

4.1. Negatívumok

A következő kérdéseket úgy fogalmaztam meg, hogy alapvetően negatív tartalmú válaszokra számítottam: „Szerinted van különbség a pályád kezdetén nálad tanuló és a mai gyermekek között? Ha van, akkor miben nyilvánul meg leginkább?” és „Mennyire kitartóak a növendékeid? Összehasonlítható az elszántságuk a régebbi generációkkal?” Valamelyest meglepődtem, mikor az interjúk végéhez érve azt tapasztaltam, hogy egyik alany sem

hozakodott elő temérdek negatívummal. A nagyobb pedagógiai múlttal rendelkező szolfézs tanár felvetése az egyik, amit rossznak ítéltünk, miszerint a digitális eszközök használata és jelenléte a mindennapjainkban alapvetően nem lenne probléma, csak meg kell tanulnunk jól használni azokat. Miután mi, felnőttek képesek vagyunk helyén kezelni a dolgot, utána a gyermekeknek is meg kell szabni a határokat, példát mutatva nekik. Ellenkező esetben a gyermekek nem lesznek kellően felkészítve a rájuk zúduló temérdek információra és impulzusra. Ebből a felkészületlenségből adódik a figyelemzavar is.

A másik, amit szintén negatívumként hangzott el, az az online oktatás értéke. Kiegészítő opciónak megfelel, de teljes hatásfokkal képtelen működni, lehetetlen a személyes fizikai kontaktust helyettesíteni. A pandémia idején nagyjából elegendő volt a legtöbb diák esetében szinten tartás gyanánt, viszont csak a legszorgalmasabbak és legtehetségesebbek voltak képesek fejlődést elérni.

4.2. Pozitívumok

Ide már rengeteg hasznos hatást és lehetőséget írtak a zenetanár kollégák, melyek szinte teljesen egybeesnek egymással és a saját véleményemmel is, ami ugyan nem tudományos megközelítés, de kiváló visszajelzés számomra. Elsőként a hangszeres órák egyedi atmoszféráját emelném ki. Az iskolai órákhoz képest rövidebb időtartam, az egy főre jutó figyelem mennyisége, a közvetlenebb tanár-diák kapcsolat és a zene, mint művészet komplex ismeretanyag átadása. Ezen belül természetesen mindkét alany kiemelte az IKT és egyéb okos eszközök bevonását a zeneoktatásukba, úgy, mint: számítógép, hangrögzítő eszközök, zenei szoftverek, olykor az online térben megtalálható zenei platformok és tartalmaik – természetesen irányított módon. Ezek a készülékek és technikák mindkettőjük szerint színesíti az órai anyagot, amely néha eseménytelennek vagy túlzottan elmélet-szagúnak tűnik a gyerekek számára. Természetesen nem veheti át a tradicionális módszerek helyét a digitalizáció, de a korhoz való alkalmazkodás a mi feladatunk is. A kérdések, melyeket feltéve pozitív tartalmú válaszokat kaptam a következők voltak: *„Milyen mértékben vonod be a számítástechnikai eszközöket a zeneoktatásba?”* valamint *„Érzel-e fejlődést vagy könnyebb információ átadást azoknál, akiknél alkalmazod a digitális eszközöket?”*

Egyik kedvenc kérdésem, amely számos jó gondolat megfogalmazásának lehetőségét tartogatta magában ez volt: *„Mi a véleményed az élmény alapú oktatásról? Véleményed szerint milyen élményekkel érdemes gazdagítani a gyermeket?”* Élményekkel és sikerekkel kell és lehet gazdagítani a tanulókat a jól bevált módszerek mellett új módokon is, még hozzá a zenei

fejlesztő programok és szoftverek segítségével. Ezekkel képes a gyermek a saját tempójában haladni, folytonos megerősítés, visszaigazolást kap a programtól. A személyes jelenlétet természetesen nem helyettesíti, de kiegészítő foglalkozásnak, a motiváció fenntartására tökéletes.

Végül, pozitívum vagy sem, de a digitális eszközök használatát általánosan célszerűnek minősítik, hiszen a mai kor gyermekeinek a figyelmét vizuálisan is meg kell ragadni, amihez tökéletes segédeszköz egy interaktív vagy okostábla. A tanóra közbeni rögtönzéshez, ami elengedhetetlen a figyelem megragadásához, célszerű a tanár keze ügyében lennie valamilyen multimédiás, internetre kapcsolódó eszköznek.

A digitális eszközök zeneoktatásban történő felhasználásának pozitív hatásai után a kollégák egyéni véleményét, gondolatait és javaslatait kértem a témával kapcsolatban.

4.3. Javaslatok

Két kérdéssel is utaltam a témával kapcsolatos javaslattételre. Az egyik így szólt: *„Mit javasolsz? Mit lehet tenni annak érdekében, hogy a jelenleg alapfokú művészetoktatásban tanuló diákok figyelmét és érdeklődését megragadja a zenetanulás?”* A másik pedig egy nyitott kérdés volt: *„Egyéb gondolatok a digitális oktatás lehetőségeiről a zeneoktatásban:”*. Mindkét interjúalany fontosnak tartja és javasolja a korral való haladást. Mivel a tanár kompetenciái közé tartozik a rugalmasság, használni is tudni kell, élni kell vele. Ha mi nem követjük a világ változásait, egyszer csak egyedül maradunk és eltávolodunk azoktól, akik viszont ebben nőnek fel. A gyermekektől. A megszokott módszereket érdemes „digitálisan kiszínezni”, hogy a gyermekek könnyebben befogadják a tananyagot. Túlzásba sem szabad vinni, mert az átadni kívánt információ, metódus a régi, csak az átadás módszere modernizálódhat.

A második alany hat pontban írta le és foglalta össze legfontosabb gondolatait, amelyekkel képesek lehetünk felkelteni és megtartani a tanulók érdeklődését. Ezeket még inkább egyszerűsítve itt is felsorolom:

- Izgalmas, változatos zeneórák
- Példamutatás
- Más hangszerek kipróbálási lehetősége
- Diákok érdeklődési körének ismerete
- Együttműködés más művészeti ágakkal
- Motiváció fenntartása

Úgy gondolom, hogy a két kolléga véleménye igazán konszonáns. Nem csak egymással, de a sajátommal is. Hozzáteszem, mindketten nyitott emberek, nem zárkóznak el az újtól, ismeretlentől. Biztosan lehet találni olyat, akinek az álláspontja teljesen más, de szerencsére nem olyan szakemberekkel vagyok körülvéve, akik elszigetelődnek a reformoktól. Számomra mérhetetlenül hasznos volt a szakdolgozat és az interjúk elkészítése. Visszaigazolta rengeteg eddigi, a témával kapcsolatos gondolatomat, egyfajta stabilitást ad az a tudat, hogy mások is hasonlóan gondolkodnak.

5. ÖSSZEGZÉS

A XXI. század rohanó világában nehéz egyetlen egy dologra koncentrálni – hacsak nem az életünk múlik rajta. Manapság a cikázó információk sodrásában bele sem tudunk gondolni abba, milyen az, amikor csak a jelen létezik. Nekem zenepedagógusként szerencsére megadatott ez a csoda, hiszen a muzsikálás komplexitása egy olyan szervi és emocionális összhangot követel és teremt meg, amelyet kevés egyéb foglalkozásnál tapasztalhatunk. S ezt minden alkalommal átélhetem, amikor növendékeimet tanítom.

Célul tűztem ki magam elé, hogy ezt a hivatást a mai kor gyermekeinek igényei szemszögéből vizsgáljam meg. A digitális forradalom az élet minden területén új és újabb hajtásokat hoz, felgyorsítva mindent, aminek megvolt a maga komótos, de élvezetes menete. A fogyasztói társadalom telhetetlensége sajnos az iskolákba is begyűrűzött úgy, hogy a gyermekek figyelmét sem mindig lehet a megszokott módszerekkel felkelteni, pláne megtartani. Ők, akik az informatikában úszó világban nőnek fel, nehezen képesek egyet csinálni. Nem tudnak „együgyűek” lenni, hiszen a világ is a „multi-tasking” -ot várja el tőlük.

Bemutattam hivatásom lehetőségeit, hatásait, formáit, melyeket egyelőre inkább tradicionális módon művelek. Viszont már egy ideje megvolt az indíttatás, hogy változtatni kell. Fejlődnöm kell nekem is, lépést kell tartanom a világgal, s ehhez tökéletes ugródeszka ez az írás és a kutatómunka.

Későbbiekben ismertettem a digitális eszközöket a zeneoktatásban, valamint a digitalizáció gyermekekre gyakorolt hatásait. Írtam a tanári kompetenciákról, melyeket alkalmaznunk kell a mindennapok során, valamint említést tettem a digitális kultúráról is.

A kutatások és személyes tapasztalataim taglalását követően két kollégám véleményét kértem ki az adott témával kapcsolatban. Viszonylag nagy a különbség kettőjük között, de rugalmas zenepedagógusok révén mindketten nyitottak és motiváltak az új módszerek megismerésében. Az én elképzeléseimet teljes mértékig alátámasztották, bebizonyosodott számomra, hogy járható és járandó út a digitalizáció tudatos, mértékkel történő bevonása a zeneoktatási módszereimbe.

Dolgozatom bevezetésében megfogalmaztam kettő hipotézist, melyekre az írásom egyes elemei adják meg a választ. Ezek a következők:

Hipotézisek:

1. *A zenei oktatás-nevelés számos területén kiválóan alkalmazhatóak a digitális eszközök.*

A források kutatása és az interjúk feldolgozása során is nyilvánvalóvá vált, hogy kiválóan alkalmazhatóak a digitális eszközök a zenei oktatás-nevelés számos területén.
A hipotézis IGAZOLVA.

2. *Minden gyermeknél hasonlóan pozitív hatást lehet elérni a digitális eszközök bevonásával az otthoni gyakorlások terén.*

Ahogy az előbbi hipotézisnél is említettem, nem lehet mindenkinél ugyanazt a hatást elérni. Éppen ezért a legfontosabb tanári kompetencia a rugalmasság, amellyel minden növendékhez egy sajátos, egyedi úton juttatjuk el az információkat.

A hipotézis MEGCÁFOLVA.

6. BIBLIOGRÁFIA

- Buzás, Zs. (2012). Információs és kommunikációs technológia alkalmazása a zeneoktatásban – a hagyományostól a modern módszerekig. *Parlando: Zenepedagógiai folyóirat*, 54(5)
- Chira, Cs. (2020). A digitális kompetencia keretrendszerei és a pedagógusok digitális kompetenciája. *A kultúráváltás hatása az egyéni kompetenciákra: a digitális kompetencia modelljei*. Eger, Eszterházy Károly Egyetem Líceum Kiadó. pp. 38-57.
- Danguly, T. (2021). Online? Komolyan? Zenét? Online oktatás a zeneművészeti oktatásban. *Parlando* 2021(3) https://www.parlando.hu/2021/2021-3/Danguly_Tunde.pdf (2023.04.22.)
- Magyar Köztársaság Kormánya (2017). A Digitális Jólét Program. 2015-2019.kormany.hu
<https://2015-2019.kormany.hu/download/6/6d/21000/DJP20%20Strat%C3%A9giai%20Tanulm%C3%A1ny.pdf>
- Farkas, Cs., Lénárd, A., Siegler, G. (2020). Útmutató a digitális kultúra tantárgy tanításához a 2020-ban kiadott alaptanterve és kerettantervek alapján. Oktatás2030 <https://www.oktatas2030.hu/wp-content/uploads/2020/10/utmutato-a-digitalis-kultura-tantargy-tanitasahoz.pdf> (2023.04.20.)
- Habók, L. (2022). Nehézségekkel indult a digitális kultúra tanítása, HWSW. <https://www.hwsz.hu/hirek/64253/digitalis-tanulas-mobilhasznalat-iskola.html> (2023.04.20.)
- Jakobicz, D., Wamzer, G., Józsa, K. (2018). Motiválás az ének-zene órákon. *Gyermeknevelés – online tudományos folyóirat*, 6 (2) p. 18-31. https://epa.oszk.hu/02400/02411/00014/pdf/EPA02411_gyermekneveles_2018_02_018-031.pdf (2023.04.15.)
- Janurik, M. (2008). A zenei képességek szerepe az olvasás elsajátításában. In *Magyar Pedagógia.*, 108(4), 289-290.
- Koi, T. (2020). Az iskolakezdésnél a kütyü is kötelező tanszerré vált. HWSW. <https://www.hwsz.hu/hirek/62268/gki-digital-iskolakezdes-digitalis-tanev-oktatas-felmeres.html> (2023.04.20.)

- Kőrösné, M. M. (2002). Az informatika helyzete és fejlesztési feladatai. In *Új Pedagógiai Szemle* 52(6)
- Lengyel, M. T. (2014). Az információs és kommunikációs technológiák, mint tanulástámogató rendszer. Kvantitatív tartalomelemzés az Educational Media International folyóirat cikkei alapján. *Könyv és Nevelés* – 16(1)
- Oktatási Hivatal (2009). OH PedAkkred Felhasználói kézikönyv <https://pedakkred.oh.gov.hu/PedAkkred/> (2023.04.28.)
- Orvos-Tóth, N. (2018). Örökölt sors. Kulcslyuk Kiadó Kft.
- Papp, K. (2019). Rézfűvós kamarazene az alapfokú zeneoktatásban, Pécs
- Szabó, N. (2018). A cél szentesíti az (IKT-)eszközt a zeneoktatásban?. *Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat*, 6(2), 132–138. <https://doi.org/10.31074/gyn20182132138> (2023.04.26.)
- Dr. Bredács, A. M. Ph.D. (2021). Szakmai önéletrajz https://www.art.ptt.hu/sites/www.art.ptt.hu/files/files/menuek/dokument/tudomany/innovacio/zmi/zenepedagogia_vegleges.pdf (2023.04.28.)
- Talián, T. (2018). A zenei nevelés transzferhatásai és lehetőségeinek kiaknázása a magzati kortól felnőtt korig. Miskolci Egyetem Bartók Béla Zeneművészeti intézet. <http://midra.uni-miskolc.hu/document/28075/25863.pdf> (2023.04.25.)
- Tószegi, Zs. (2020). Kevésbé lesz okos a képernyőfüggő óvodás? – Az biztos, hogy rosszabbul teljesítenek a teszteken. Tudás.hu. <https://tudas.hu/kevesbe-lesz-okos-a-kepernyofuggo-ovodas-az-biztos-hogy-rosszabbul-teljesitenek-a-teszteken-2/> (2023.04.23.)
- Váradi, J. (2019). Az élménypedagógia szerepe a művészeti nevelésben. *Magyar Művészet: A Magyar Művészeti Akadémia elméleti folyóirata* 7(3), 59-66. http://www.magyar-muveszet.hu/upload/userfiles/2/publications/202102/pdf/MM2019_3belivek_09_v aradi.pdf (2023.04.25.)

7. MELLÉKLETEK

1. számú melléklet: Interjú a digitális eszközök zeneoktatásban történő felhasználásának lehetőségeiről – Czinkóczi Szilvia- szolfézs tanár

Miért választottad ezt a hivatást és hány éve foglalkozol gyermekekkel?

Szerettem volna gyerekekkel foglalkozni, gyerekeket oktatni. Kiváló pedagógusok tanítottak az általános iskolában, akik nagy hatással voltak rám. Már nyolcadikban tudtam, hogy tanár szeretnék lenni. A szak is egyértelmű volt. 5. osztályban a történelem tanárom egy idős úr volt, aki miután bejött órára leült és mesélni kezdett. Így mondta el az anyagot. Nagyon megfogott. Az ének szak is egyértelmű volt. A zenét mindig is szerettem. Általános iskolában énekkaros voltam, ami kiemelt a többiek közül. Ezt nagyon élveztem. 23 éve tanítok.

Szerinted van különbség a pályád kezdetén nálad tanuló és a mai gyermekek között? Ha van, akkor miben nyilvánul meg leginkább?

Jelentős különbség van. 20 évvel ezelőtt nem volt ennyi tanulási problémával, leginkább figyelem zavarral küzdő gyerek. Az okos eszközök nincsenek jó hatással a gyerekekre leginkább azért, mert a gyerekek agya nincs felkészülve olyan mennyiségű és gyorsaságú információ megismerésére, amivel találkoznak. A szülők felelőssége is óriási, hiszen nekik kellene első kézből megtanítani gyerekeiket az okos eszközök használatára. Nem az a gond, hogy használják, hanem hogy nem tudják, hogyan kell.

Mennyire kitartóak a növendékeid? Összehasonlítható az elszántságuk a régebbi generációkkal?

Ez igen változó. Régen is voltak szorgalmas gyerekek, és kevésbé igyekvők, mint ma. Sok függ persze a családi háttértől. Manapság vannak, akik csak azért íratják be gyerekeiket zeneiskolába, mert az osztály nagy része jár. Aki nem önszántából iratkozik be, az sosem fog eleget gyakorolni. Megfigyelhető az is, hogy napjainkban a gyerekek keveset sportolnak. A sport kitartásra és küzdelemre nevel, amit sok más területen hasznosíthatnának a gyerekek.

Egyéni órákon mennyire képesek figyelmüket a hangszeres játékon tartani?

Miután egy egyéni óra 30 perc, jobban tudnak figyelni, mint az iskolai 45 percben. Igaz, hogy délután már fáradtabbak, viszont nem kell feleléstől, vagy dolgozatírástól tartaniuk, amitől felszabadultabbak és könnyebben megy a munka.

Csoportos foglalkozások alkalmával (kamara, zenekar stb.) mennyire képesek a közös munkára?

A közös zenélés minden formája egy speciális része a zeneoktatásnak. A gyerekek megtanulnak egymásra is figyelni és meg tapasztalják azt, hogy közösen valami olyat tudnak létrehozni, amit egyedül nem. Büszkeséggel tölti el őket, hogy ők a csoport tagjai és élvezik a közös munkát.

Milyen mértékben vonod be a számítástechnikai eszközöket a zeneoktatásba?

Amennyire csak lehet, mert a gyerekek változásával nekünk is váltani kell. A régi jó módszereket keverni kell az újakkal és a régieket új formába kell önteni. Persze vannak olyan dolgok, amelyek csak a régi módszerekkel taníthatók, de a megfelelő egyensúly megtalálásával a régi módszereket is elfogadják a gyerekek és éppúgy megtanulják vele az anyagot, mint az újabb módszerekkel. A számítástechnikai eszközök ma már széles körben elérhetők és használhatók a zeneoktatásban, és rengeteg lehetőséget kínálnak a növendékek számára a zenei fejlődés és tanulás szempontjából.

Mint zenetanár, számos számítástechnikai eszközt és alkalmazást használok a növendékekkel való foglalkozás során, például a zenei szoftvereket, a digitális hangrögzítőket, a zenei játékokat és oktatóprogramokat, a videó- és hanganyagokat. Ezek az eszközök és alkalmazások segíthetnek a zenei elmélet és gyakorlati tudás elsajátításában, a hangszeres játék javításában, és támogatják a kreatív folyamatokat is.

Például, zenei szoftverekkel és alkalmazásokkal a növendékek könnyedén felvehetik a zenét, összeállíthatják a saját dalokat és zenekari számokat, és javíthatják a hangszeres játékukat. Az online oktatóprogramok és videók segíthetnek az elméleti és gyakorlati zenei tudás elmélyítésében, és lehetővé teszik a növendékek számára, hogy saját tempójukban tanuljanak és gyakoroljanak.

Azonban, fontos hangsúlyozni, hogy az eszközök és alkalmazások csak segédeszközként szolgálnak, és nem helyettesíthetik a személyes zenetanári foglalkozást. A zenetanár feladata, hogy segítse a növendékeket a megfelelő technikák és zenei tudás elsajátításában, és támogassa őket a hangszeres játék és az együttműködés fejlesztésében. Az eszközök és alkalmazások csak kiegészítők lehetnek a személyes zenetanári foglalkozásokhoz.

Érzel-e fejlődést vagy könnyebb információ átadást azoknál, akiknél alkalmazod a digitális eszközöket?

Mivel a gyerekek nagy részénél igen fontos a vizualitás, számukra hatásos a digitális eszközök használata. Mivel a mindennapjaikat rengeteg infokommunikációs eszköz között élik, ezért számukra a vizuális információs átadás hatásosabb, mint az auditív. A szimplán hallottakból jóval kevesebb információ marad meg számukra.

Mit javasolsz? Mit lehet tenni annak érdekében, hogy a jelenleg alapfokú művészetoktatásban tanuló diákok figyelmét és érdeklődését megragadja a zenetanulás?

A hangszeroktatás igen speciális területe az oktatásnak. Ez az a terület, ahol a leginkább szükségesek a régi módszerek. Vannak olyan alkalmazások az okostelefonokon, melyekkel fejleszthetjük a hallásukat, de nem a hangszer tudásukat. A szolfézs óra az, ami befolyásolhatja, hogy a gyerek ne hagyja abba a zenetanulást. Mivel a szolfézs anyag unalmasnak tűnhet a gyerekek számára, hiszen rengeteg elméletet kell, hogy megtanuljanak, ezt kell érdekesebbé és „digitálisabbá” tenni annak érdekében, hogy a gyerekek érdeklődését megtartsuk és igazán felkeltsük a zenetanulás irányában. Mindenhol meghatározó a pedagógus személyisége, ami a zenetanulásban különös jelentőséggel bír.

Mi a véleményed az élmény alapú oktatásról? Véleményed szerint milyen élményekkel érdemes gazdagítani a gyermeket?

A művészeti nevelés önmagában is élmény alapú oktatás. Ahogy Kodály mondta „Zene nélkül nincs teljes ember”. A zenén keresztül kapott minőségi emocionális élmények meghatározó erővel bírnak. A zene szerepének jelentőségét tudatosítanunk kell a gyerekek életében. Nem szabad elfelejteni, hogy az ókori Görögországban azoknak az embereknek, akik valamilyen lelki problémával küzdöttek színházi előadások megtekintését írták elő orvosaik, mert tudták, hogy az előbb, vagy utóbb testi tünetekké válhatnak. Ezek az előadások, pedig a zenén alapultak. A zenének természetesnek kell lennie és örömet kell okoznia. A közös zenélés rengeteg élménnyel gazdagíthatja a gyerekeket.

Egyéb gondolatok a digitális oktatás lehetőségeiről a zeneoktatásban:

Az elmúlt években a digitális oktatás lehetőségei jelentős mértékben bővültek, és egyre inkább megjelenik az oktatásban is. A zeneoktatásban is egyre több digitális eszközt használnak a tanárok a diákok motiválása és érdeklődése felkeltése érdekében. Az online zeneoktatás is egyre elterjedtebbé vált, amely lehetőséget ad arra, hogy a diákok akár otthonról is részt vegyenek a zeneórákon.

Az online zeneoktatás előnye, hogy a diákok rugalmasan tudják beosztani az idejüket, és nem kell időt tölteniük az utazással. Emellett számos online platform áll rendelkezésre, amelyek segítségével a diákok zenei ismereteiket bővíthetik és gyakorolhatják a hangszeres játékot. Az online zeneoktatás azonban nem helyettesítheti teljesen a személyes jelenlétet a tanórákon, mert a tanár személyes jelenléte nagyban hozzájárul a diák fejlődéséhez és a zenei élményhez.

A digitális eszközök segítségével a tanárok könnyebben személyre szabott oktatást tudnak biztosítani a diákoknak, amely nagyban segíthet a tanulási folyamatban. A zeneoktatásban a digitális eszközökkel lehetőség van például az interaktív zenei játékok, zenei videók, zenei alkalmazások, és zenei szoftverek használatára, amelyek segíthetik a diákokat a zenei elméleti ismereteik bővítésében, a zenélési technikák elsajátításában és a zenei ízlésük kialakításában.

A digitális oktatásnak azonban megvannak a maga korlátai, és nem minden diák számára lehet a legmegfelelőbb megoldás. Egyes diákoknak szükségük van a személyes tanári jelenlétre és az érintésre, hogy a tanár megmutathassa a helyes technikákat és segíthessen a gyakorlásban. Az online oktatás ugyanakkor kiegészítő lehetőséggé is nagyon hasznos, és lehetőséget ad arra, hogy a diákok szélesebb körben bővítsék zenei tudásukat és készségeiket.

2. számú melléklet: Interjú a digitális eszközök zeneoktatásban történő felhasználásának lehetőségeiről

Miért választottad ezt a hivatást és hány éve foglalkozol gyermekekkel?

Kiváló zenepedagógusok és jó emberek mellett volt lehetőségem tanulni, ezért döntöttem a pálya mellett. 6 aktív éve oktatok főállásban.

Szerinted van különbség a pályád kezdetén nálad tanuló és a mai gyermekek között? Ha van, akkor miben nyilvánul meg leginkább?

Igen, ugyan is a pályám kezdetén olyan településeken tanítottam, ahol marginalizálódott, főleg kisebbségi gyermekek oktatásával foglalkoztam, míg a jelenleg nálam tanulók többsége jó szociális háttérrel rendelkező családokból származnak. Az internet és az okostelefonok elterjedése radikálisan megváltoztatta a kommunikációs és információs lehetőségeket, így a mai gyerekek már fiatal koruktól kezdve sokkal inkább technológiailag felkészültebbek és kapcsolatban állnak a világgal, mint amilyen én voltam a pályám kezdetén.

Emellett a mai gyerekeknek sokkal több lehetősége van az online tanulásra és a zenei oktatásra, amelyekkel én nem rendelkezttem a tanulmányaim idején. Azonban, a zenei alapok és az

alapvető zenei elmélet alapvetően ugyanazok maradtak az évek során, így a zenetanárok továbbra is ugyanazokat az alapokat tanítják, bár talán a módszerek és az eszközök változtak.

Mennyire kitartóak a növendékeid? Összehasonlítható az elszántságuk a régebbi generációkkal?

Vegyesnek ítélné meg, vannak köztük kirívóan szorgalmas és kitartó tanulók és a másik véglet is egyaránt. Nem gondolom, hogy érdemes összehasonlítani a generációkat ilyen tekintetben, hiszen más rendszerben szocializálódtak gyerekekről beszélünk.

Egyéni órákon mennyire képesek figyelmüket a hangszeres játékon tartani?

Sok befolyásoló tényezőtől is függ. Összességében, ha kreatív módon zajlik az oktatás, és figyelembe veszem a külső körülményeket (a tanulók otthonról/iskolából hozott problémái, időjárás, betegség/rossz közérzet) akkor kevés, rövidebb figyelemzavarok mellett képes a hangszeres játékra koncentrálni. Az egyéni órák előnye, hogy az oktató figyelme a növendékre irányul, így lehetősége van arra, hogy különböző technikákat alkalmazzon a figyelem felkeltésére és fenntartására, például a pozitív megerősítésre, a játék interaktív elemére vagy a gyakorlás folyamatos felügyeletére. A növendékeknek a hangszeres játékban való kitartását és koncentrációját is javítja, ha az oktató megfelelően motiválja és támogatja őket, és ha az órák között rendszeres időközönként szünetet tartanak.

Azonban, az egyéni órák mellett fontos, hogy a növendékeknek megfelelően strukturált és motiváló gyakorlási rutint biztosítsunk, hogy azok könnyebben tudjanak koncentrálni a hangszeres játékra és fejlesszék a kitartásukat.

Csoportos foglalkozások alkalmával (kamara, zenekar stb.) mennyire képesek a közös munkára?

Ha a kamaracsoportban a tanulók már összeszoktak vagy előre lehetőleg testvérek/barátok párosításban zajlanak az órák, akkor kifejezetten jól tudnak együtt dolgozni. Ellenkező esetben szükséges egy kis összecsiszolódás. A közös munka során a növendékeknek együtt kell dolgozniuk a hangszeres játékon és az együttes zenei játékon. Fontos, hogy a zenetanár megfelelően strukturálja az órákat, és biztosítsa, hogy minden növendék szerephez juthasson a zenekarban vagy kamaraegyüttesben. Az oktató feladata, hogy segítse a növendékeket a hangszeres játék összehangolásában, a zenekarban vagy kamaraegyüttesben való összetartás és együttműködés kialakításában.

Az együtt zenélés és a közös munka során a növendékeknek meg kell tanulniuk figyelni egymásra, és odafigyelni a hangzásra, az összhangra és az együttes zenei játékra. Ha az oktató megfelelően strukturálja az órákat és támogatja a növendékeket a közös munka során, akkor a növendékek képessé válhatnak a hangszeres játékra és a közös munkára, és fejleszthetik az együttműködő képességeiket is.

Milyen mértékben vonod be a számítástechnikai eszközöket a zeneoktatásba?

A lehető legkevesebb. Ha szükséges egy-egy darab hangszeres bemutatása a tanulók számára, magam ülök a hangszerhez és szólaltatom meg a darabot, ritkább esetben darabválasztás alkalmával kérem őket, hogy az általam megadott darabok listáját hallgassák meg otthon, és válasszanak ki egy-egy művet, amit szívesen megtanulnának.

Érzel-e fejlődést vagy könnyebb információ átadást azoknál, akiknél alkalmazod a digitális eszközöket?

Igen, a digitális eszközök használata jelentős előnyöket kínál a zeneoktatásban, és segíthet az információk hatékonyabb és könnyebb átadásában, valamint a növendékek fejlődésének előmozdításában.

Például, a digitális eszközök segítségével a növendékeknek lehetőségük van arra, hogy az interneten vagy oktatóprogramokban keressék meg a számukra szükséges információkat, például a zenei elméleti ismereteket vagy a hangszerek használatával kapcsolatos tippeket és trükköket. Az online oktatóanyagok és videók segítségével a növendékek önállóan, saját tempójukban is tanulhatnak.

Az eszközök és alkalmazások mellett segíthetnek a zenei kreativitás fejlesztésében, a zenei projektek összeállításában, az együttműködési készségek javításában és a zenekarokkal való közös munkában is.

Emellett a digitális eszközök lehetővé teszik a növendékek számára, hogy gyakoroljanak és javítsák a hangszeres játékukat, például a digitális hangrögzítővel a növendékek könnyedén rögzíthetik a saját játékukat, majd visszahallgathatják, és javíthatják a hibáikat.

Összességében tehát, a digitális eszközök használata jelentős előnyöket kínál a zeneoktatásban, és segíthet az információk hatékonyabb és könnyebb átadásában, valamint a növendékek fejlődésének előmozdításában.

Mit javasolsz? Mit lehet tenni annak érdekében, hogy a jelenleg alapfokú művészetoktatásban tanuló diákok figyelmét és érdeklődését megragadja a zenetanulás?

Elsősorban jó állapotú és minőségi hangszerparkra lenne szükség minden intézményben (lehetőleg nem a „digitális hangszerutánpótlás” terén.) Másodsorban úgy gondolom, a kamarazenélés egy jó kiindulópont lehet arra, hogy egyes tanulók érdeklődését megnyissa a zenélés irányába. Legutolsó sorban, sokkal felkészültebbnek kellene lennünk repertoár tekintetében, hiszen óriási mennyiségű „minőségtelen” zenét hallgatnak a mai gyerekek mindenfelé az életben, és ezeket a pop alapú zenéket nem kellene túlzottan preferálni alapfokú oktatási intézményekben. (Fontosabb lenne, ha a szolfézs-zeneelmélet oktatás terén lépnénk).

1. Tartsd izgalmasnak és változatosnak a zeneórákat: Az alapfokú művészetoktatásban tanuló gyermekek számára fontos, hogy az órák izgalmasak és változatosak legyenek, hogy felkeltse az érdeklődésüket. Használj játékos módszereket, énekeld el a zeneműveket, adj fel könnyedebb feladatokat, hogy ne érezzék túlzottan nehéznek a tanulást.
2. Mutass példát: Az órákon példamutatással tudsz segíteni a gyermekeknek megérteni és megszeretni a zenét. Az, hogy te magad mennyire lelkes vagy a zenetanításban és a zenében való elmélyülésben, nagy hatással lehet a tanítványaidra.
3. Engedd őket kipróbálni: A zeneórákon lehetőséget kell adni a diákoknak arra, hogy kipróbálják azokat a hangszereket, amelyekre kíváncsiak. Ez segít megérteni, milyen érzés játszani egy hangszert, és motiváló lehet számukra a további tanulásban.
4. Ismerd meg a diákjaid érdeklődési körét: Az, hogy melyik zeneműfaj érdekli a diákjaidat, nagyon fontos ahhoz, hogy az órák érdekesek és szórakoztatóak legyenek számukra. Ha ismered a tanítványaidat, könnyebben tudod megtalálni a közös hangot velük, és olyan dalokat tudsz választani, amelyek felkeltik az érdeklődésüket.
5. Együttműködés más művészetekkel: A zeneórákon a diákjaidnak lehetőséget kell adni arra, hogy más művészeti ágakkal is megismerkedjenek, például a színjátszással vagy a táncolással. Ez nem csak szórakoztató, hanem segít abban is, hogy a diákjaid kreatívabbak és jobban összhangban legyenek magukkal és a környezetükkel.
6. Tartsd fenn a motivációt: A motiváció kulcsfontosságú ahhoz, hogy a diákjaid folyamatosan fejlődjenek a zenetanulásban. Fontos, hogy mindig új kihívások elé állítsd őket, és pozitív visszajelzést adj a munkájukról. Tartsd fenn a lelkesedésüket, és segíts nekik abban, hogy megtalálják a saját hangjukat.

Mi a véleményed az élmény alapú oktatásról? Véleményed szerint milyen élményekkel érdemes gazdagítani a gyermeket?

Az élmény alapú oktatás szerintem rendkívül fontos azoknak a diákoknak, akiknek a figyelmét és érdeklődését szeretnénk megragadni. Az élmények segítségével a diákok nagyobb érdeklődést mutathatnak a tanulás iránt, és nagyobb valószínűséggel tudnak kapcsolódást teremteni a tananyag és a mindennapi életük között. Az élmény alapú oktatásban a diák a tapasztalatok és a cselekvések révén tanulja meg az új dolgokat.

Az élményekkel való gazdagítás során a gyermek számára izgalmas és vonzó kihívásokat kell teremteni, amelyeket a diák saját képességeihez és szintjéhez igazítva teljesíthet. Fontos, hogy a diák legyen aktív résztvevője a tanulási folyamatnak, és ne csak passzív szemlélője. Az élményekkel való gazdagítás során fontos, hogy az adott tevékenység vagy feladat az életre vonatkozó ismeretekkel gazdagítson, és összefüggésbe hozható legyen a mindennapi életben felmerülő problémákkal és helyzetekkel.

Az élmény alapú oktatás lehetőséget ad a diákok számára, hogy a tananyagot különböző szögekből közelítsék meg, és egyéni megközelítésüket, kreativitásukat kamatoztathassák. Az élményekkel való gazdagításnak köszönhetően a diák érdeklődése és motivációja fokozódhat, ami hosszú távon hatékonyabb tanulást eredményezhet.

Összességében úgy vélem, hogy az élmény alapú oktatás fontos szerepet játszhat a tanulók motivációjának növelésében és a hatékonyabb tanulás elősegítésében. Az élményeket a tananyaghoz való kapcsolódással és az életre vonatkozó ismeretekkel összefűzve adhatjuk át a diákoknak, így széleskörűbb és hosszútávú hatást érhetünk el a tanulási folyamatban.

Egyéb gondolatok a digitális oktatás lehetőségeiről a zeneoktatásban:

Digitális korban élünk, és nélkülünk is megtalálunk már mindent a gyerekek az interneten és digitális eszközökön keresztül. Digitális oktató programok megismerése és alkalmazása. Nyitottság az új lehetőségek felé.